Əli Bayramov

QARMON üçün ən gözəl melodiyalar

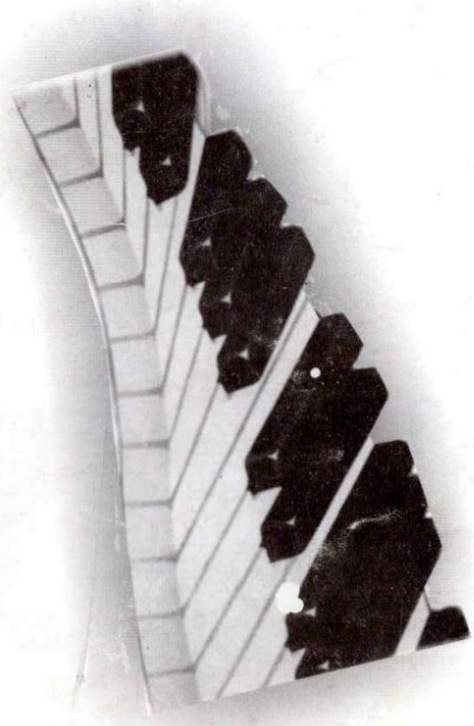

Birinci buraxılış

Əli Bayramov

QARMON üçün ən gözəl melodiyalar

Gənc ifaçının sevinci

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi Mədəniyyət təhsili üzrə Respublika Elmi Metodiki Mərkəz tərəfindən Müzakirə olunub bəyənilmişdir.

Birinci buraxılış

Bakı - 2006

ƏLİ BAYRAMOV "Qarmon üçün ən gözəl melodiyalar".
"R.N.Novruz-94" İKF, Bakı-2006, 52 səh.

B 4306011800-064
089-2006

"R.N.Novruz-94", 2006

Redaktordan

«Qarmon üçün ən gözəl melodiyalar» başlığı altında çap edilən bu məcmüədə müəllif Azərbaycan xalq rəqslərini, qarmon ifaçılarının eşitmə yolu ilə rəngarəng və yeni səpgidə səsləndirdiklərini not yazısında verməyə çalışmışdır.

Uzun müddət el şənliklərinin aparıcı qruplarında iştirakçı olan Əli Bayramov konkret olaraq heç bir ifaçının səsləndirdiyi melodiyaları nota köçürtməmişdir.

Rəqslərin not yazısı və səslənməsi ümumiləşdirilmiş şəkildə, günün tələbinə uyğun verilmişdir və bəlkə də mübahisəli məqamlara rast gəlmək olar.

Məcmüədəki rəqslərlə yanaşı təqdim edilən 5 klassik əsər nümunələri, qarmon ifaçılarının bu sahəyə və estrada musiqisinə marağını nəzərə alaraq təqdim edilmişdir.

Qeyd etməliyik ki, Əli Bayramov geniş əmək fəaliyyəti olan peşəkar müəllim və 2004-cü ildə çap edilən «Qarmon məktəbi» dərsliyinin müəllifidir.

Ümüdvarıq ki, bu məcmuə gənc qarmon ifaçılarının marağına səbəb olacaqdır.

Fuad Naib oğlu Əzimli
sənətşünaslıq namizədi

Həmişə azlığına təəssüf etdiyimiz saf, gözəl qəlbli insanlar sırasında olan sənətşünas, dirijor, dəyərli musiqiçi, publisist Fuad Naib oğlu Əzimliyə ithaf edirəm.

Ön söz

Azərbaycanda, başqa milli musiqi alətlərimizlə yanaşı, qarmon musiqi alətinə, qarmon çalmağa maraq, axın, xalq arasında günü-gündən artır.

Elə toy məclisi, el şənliyi çətin tapıla ki, orada qarmon səslənməsin.

Buna səbəb, bəlkə də qarmon musiqi alətinin özünə məxsus səslənməyə malik olması, peşəkar qarmon ifaçılarımızın professional, rəngarəng, təkrarsız ifa üsullarıdır.

Təbiidir ki, bütün sahələrdə olduğu kimi qarmon ifaçılığında da daim inkişaf prosesi gedir. Məşhur qarmon ifaçıları Əhəd Əliyev, Teyyub Dəmirovdan başlayaraq Məmmədağa Ağayev, Abbas Abbasov, Əlisəttar Hüseynov və sairləri (...) müasirlərimiz Aftandil İsrafilovdan başlayaraq ta Ənvər Sadıqova qədər və çoxlu sayda ifaçılarını lent yazılarını dinləsək bu inkişafı aydın görəcəyik.

Görkəmli bəstəkarlarımızdan Tofiq Quliyev, Fikrət Əmirov, S.Rüstəmov, Bayram Hüsenli (siyahını artırmaq olar) min bir zəhmətlə toplayıb nota köçürdükləri xalq musiqi nümunələri gələcək nəslə ötürülən böyük bir xəzinədir. O cümlədən Rauf Bəhmənlinin də ümumiləşdirib torladığı 150 rəqs məcmüəsi lazımı əhəmiyyət kəsb edir.

Folklor şəklində toplanıb nota köçürülən rəqs nümunələrinin səslənməsini peşakar ifaçılarımızın bu günkü müasir ifaçının səslənməsi ilə muqayisə etsək fərq dərhal hiss olunacaq.

Azərbaycanda çoxlu sayda professional qarmon ifaçıları olub və indi də mövcuddur. Onların hər biri Azərbaycan xalq rəqslərini özünə məxsus rəngarənglik və artırmalarla (əgər demək mümkündürsə improvizasiya yolu ilə) ifa edir.

Bu günün tələbinə uyğun səslənən bu rəqslər eşitmə yolu ilə mənimsənilib, musiqiçilər tərəfindən biri-birinə ötürülür.

Çalışmışıq ki, yuxarıda göstərilən və digər məxəzlərdən bəhrələnərək, məcmüədə təqdim edilən rəqsləri nota yazan və yaxud işləyən zaman, onlar bu günün tələbinə uyğun olsun.

Ola bilər ki, təqdim edilən rəqslərin bəzi məqam və sonluqlarının not yazısı və yaxud səslənməsi bir qədər mübahisə doğursun. Tarixdən məlumdur ki, əvvəllər də müəyyən bəstəkarların əsərlərinin yazılışı, səslənməsi musiqiçilər tərəfindən qəbul olunmayıb və təəccüblə qarşılaşıb. Vaxt keçəndən sonra, onlar ən gözəl əsərlərin sırsanda özlərinə yer tapıblar.

Əli Bayramov

Eksperimentsiz, səhv etmədən inkişaf yoluna qədəm qoymaq çətindir.

Rəqslərin sol əl partiyası (Bass-ostinato və yaxud orqan punktu) bir qədər başqa şəkildə verilmişdir. Qarmon ifaçılarının dili ilə desək rəqslərin ifasında sol əldə istifadə edilən «Zũy» və yaxud «Dəm», notların hərflərlə istifadə sisteminə əsasən melodiyanın üstündə verilmişdir. Notun adını bildirən hərflərdən sonra yazılan dalğavari xətt xanələrin sayından asılı olmayaraq növbəti «Dəmin» (Bass-ostinato) dəyişməsinə qədər, yəni ladın dayaq pilləsi duyulana qədər təsirini itirmir. Dalğavari xətt olmayanda «Zũy» ahəngə əsasən uzadılır.

Rəqslərin yazılışında, sol əlin partiyası (yəni Bass-ostinato) sadə şəkildə verilmişdir. İfaçı, öz fərdi mülahizələrinə əsaslanaraq sol əlin partiyasını mürəkkəbləşdirə bilər.

Azərbaycan milli musiqi alətləri (tar, kamança, balaban və s.) ifaçılığında xalq mahnı, rəqs və muğamlarının ifası zamanı «lal barmaq» adlanan bəzəmə çalğı üsulundan geniş istifadə olunur. Məcmuədə verilən rəqslərin yazılışında da bu üsuldan tez-tez istifadə edilir.

Əsas notdan sonra və onun hesabına ifa olunan, ancaq xanənin uzunluq ölçüsünə daxil olmayan «lal barmaq» ifa üsulunun yazılışı və səslənməsi forşlaq bəzək işarəsinə bənzəyir. Fərq onun əsas notdan sonra (yəni əsas notun sağ tərəfində) yazılması və əsas notdan sonra ifa olunmasıdadır.

Xalq rəqsi «Matanı»

Nümunə

1. Sadə

2. Nisbətən mürəkkəb

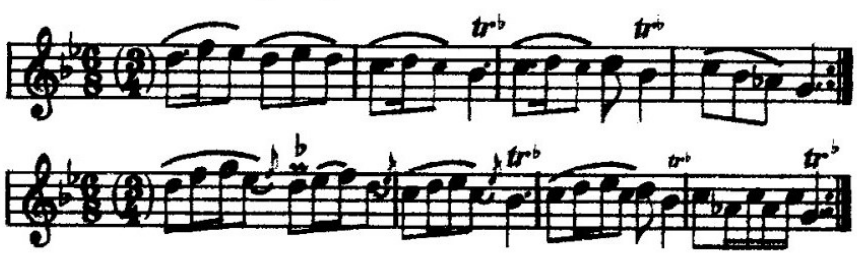

«Lal barmaq»* bəzək işarəsinin səslənməsi aççakatura, şleyfer və naxşlaq bəzək işarələrinin səslənməsinə bir qədər yaxındır.

Məcmuə ilə maraqlanan ifaçılar verilən rəqslərin yaranması barədə tanınmış bəstəkar Ə.Bədəlbəylinin «Musiqi lüğəti» (Elm nəşriyyatı 1969), Fuad Əzimlinin «Azərbaycan xalq musiqinin qısa lüğəti» (Bakı, Hərbi Nəşriyyat 2000), R.Bəhmənlinin 150 Azərbaycan xalq rəqsləri məcmuəsindən (Bakı «Adiloğlu nəşriyyatı 2002) məlumatlana bilərlər.

Müasir, peşəkar qarmon ifaçıları Aftandil İsrafilov, Zakir Mirzəyev, Hüseyn Həsənov, Ənvər Sadıqov və başqaları milli musiqimizi gözəl ifa etməklə yanaşı, Azərbaycan və xarici bəstəkarların klassik və estrada musiqisinə də qismən müraciət edirlər.

Qarmon çalmaq sənətini özünə peşə etmək istəyən gənc ifaçılar da bu cür repertuar seçməkdən çəkinmirlər. Bunu nəzərə alaraq məcmuədə rəqslərlə yanaşı 5 klassik əsər verilmişdir.

---

* Aççakatura, şleyfer və naxşlaq bəzək işarələri barədə «Музыкальный энциклопедический словарь Москва, Советская энциклопедия 1990 və Nazım Bağırovun «Musiqinin elementar nəzəriyyəsi» - maarif 1982 kitablarından məlumatlanmaq olar.

Vağzalı

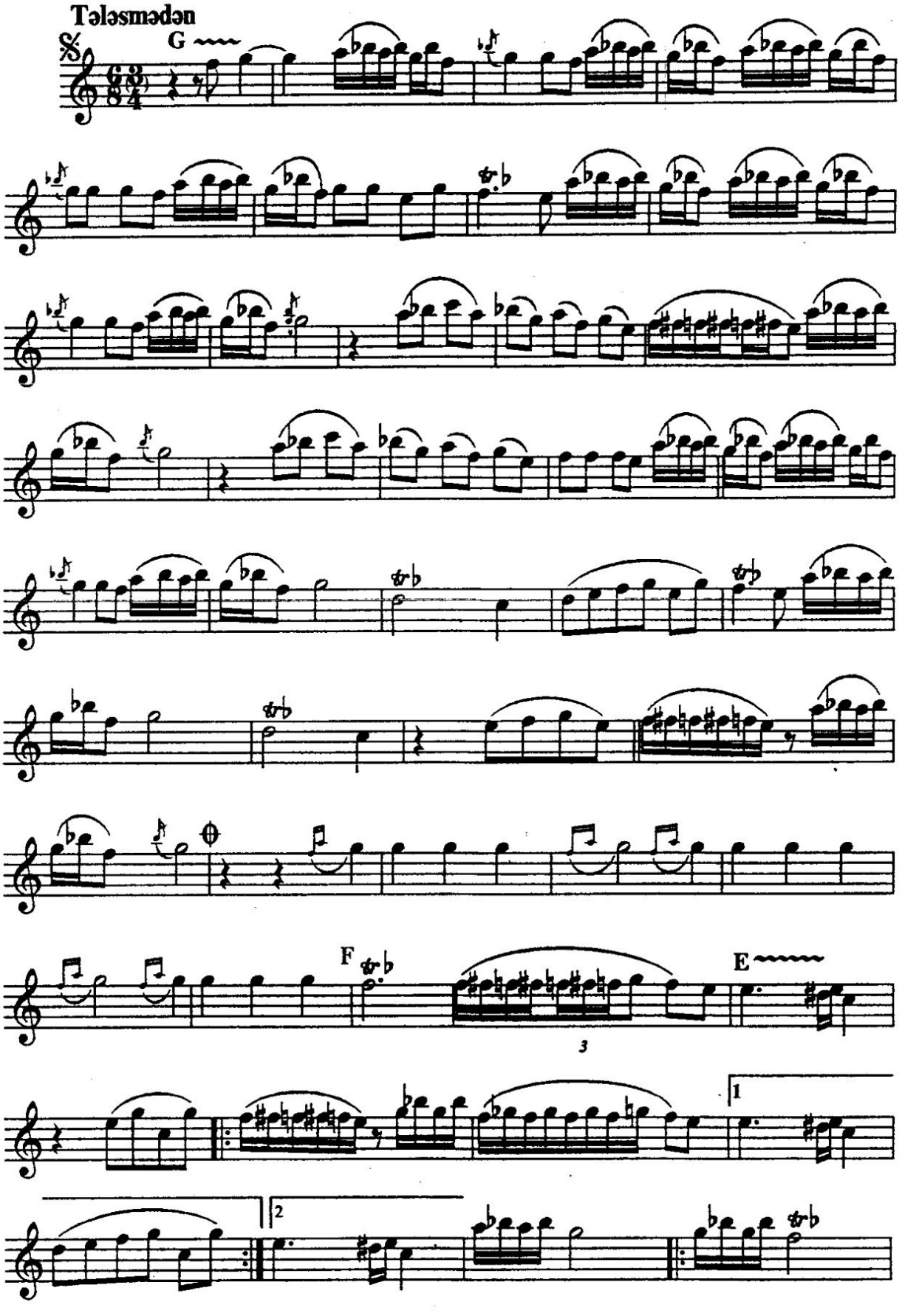

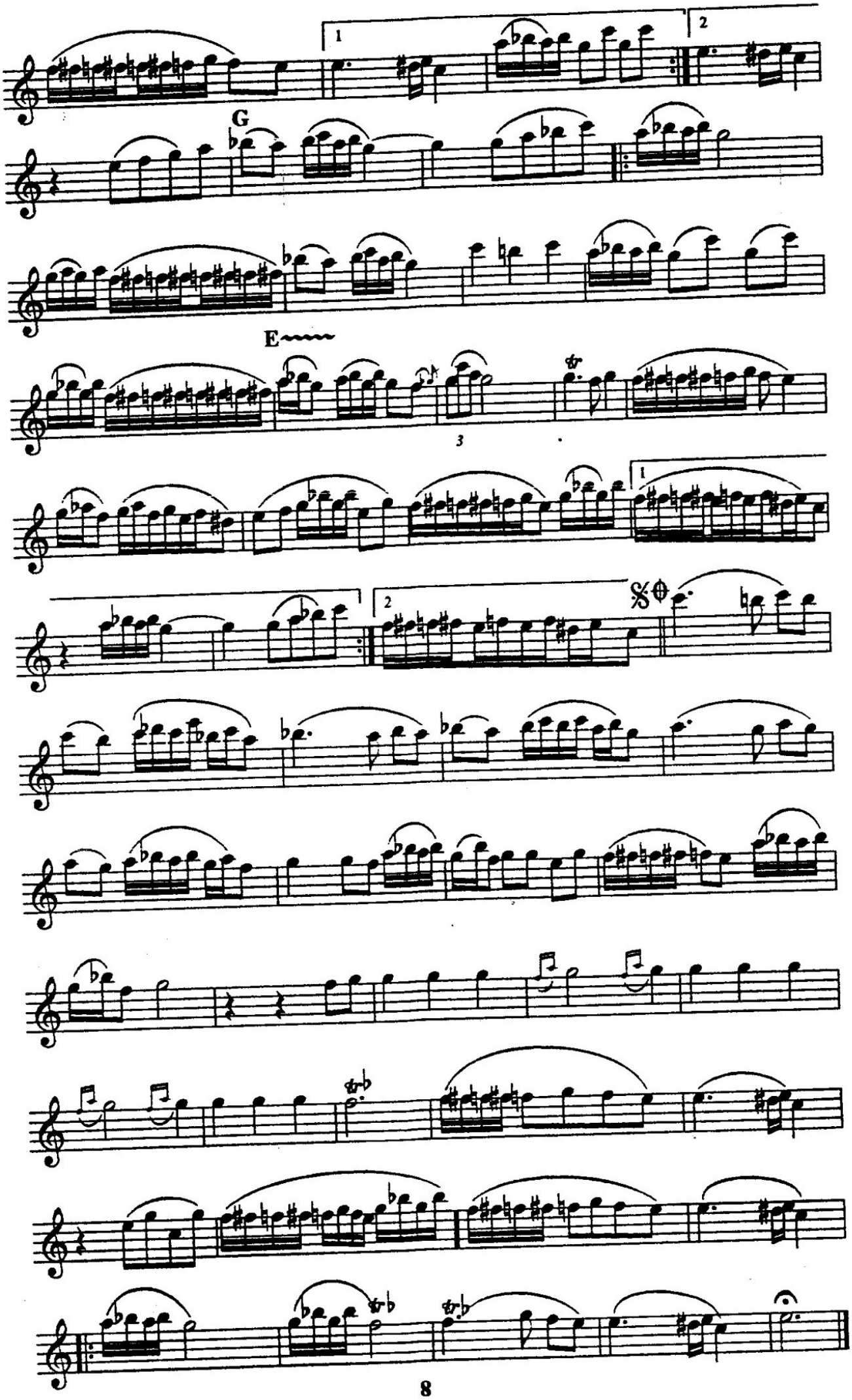
1
2
G
E
3
1
2
𝄋
𝄌

Tərəkəmə

Orta sürətlə, oynaq

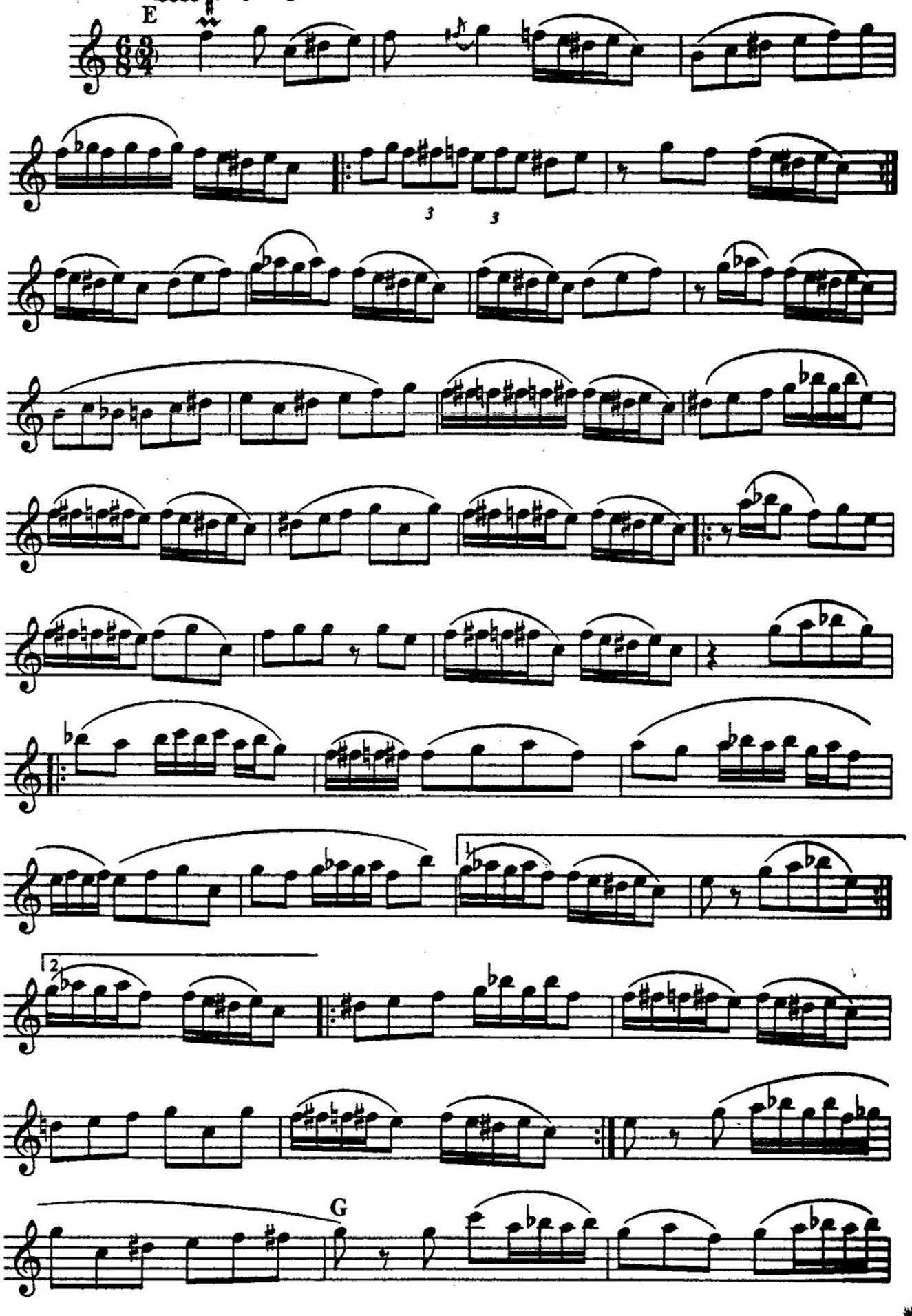

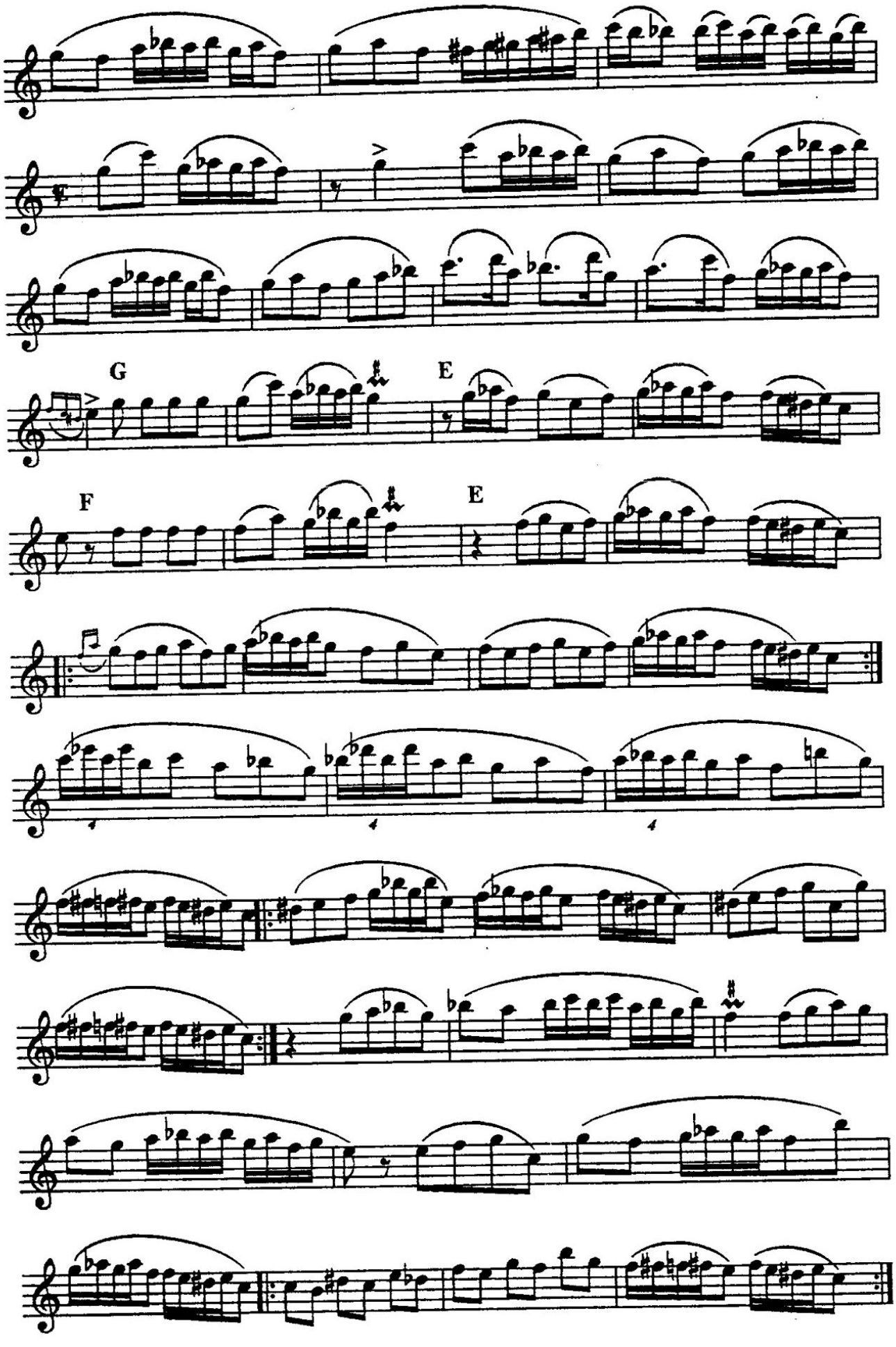
G
E
F
E

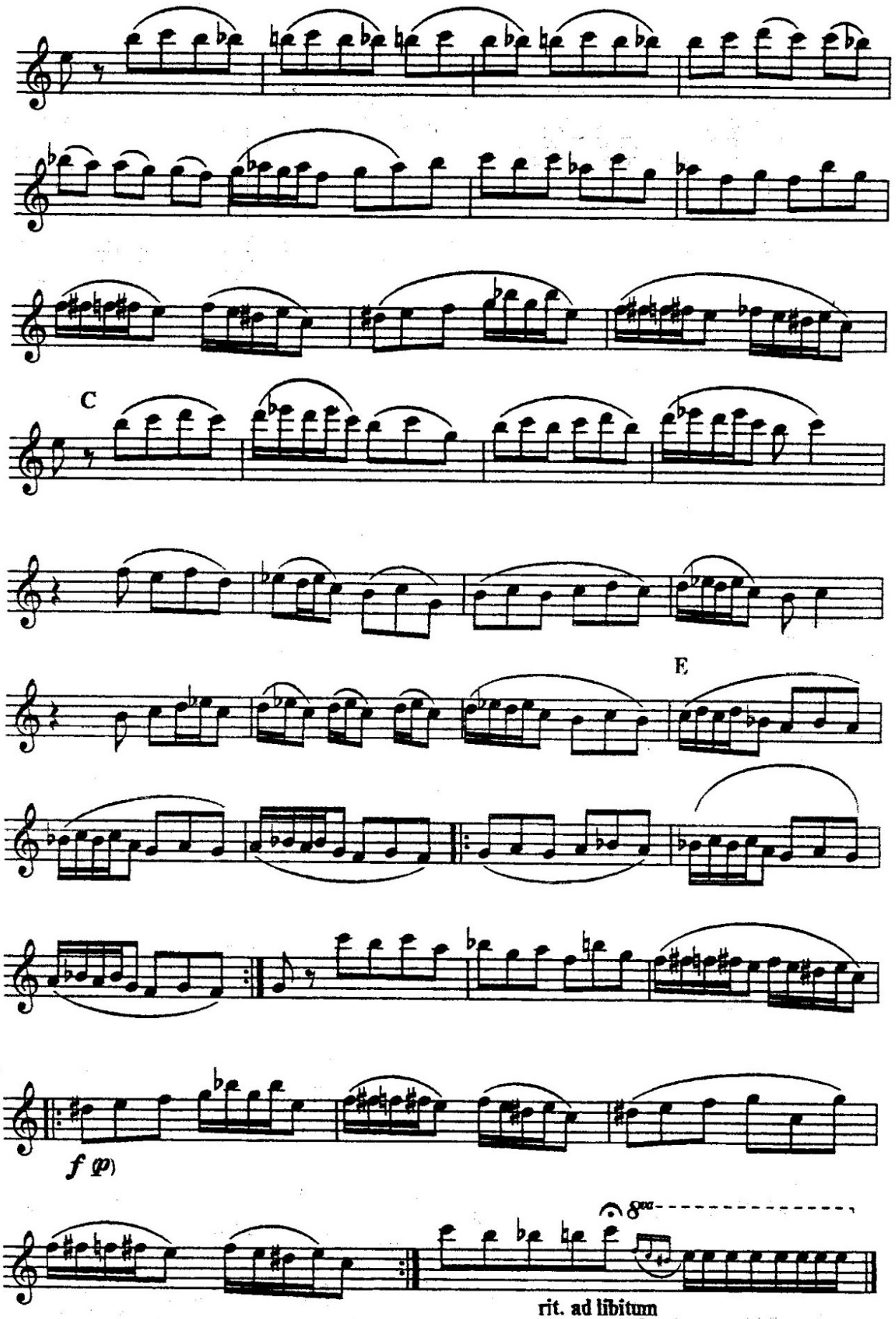
C
E
f (p)
8va
rit. ad libitum

Şalaxo

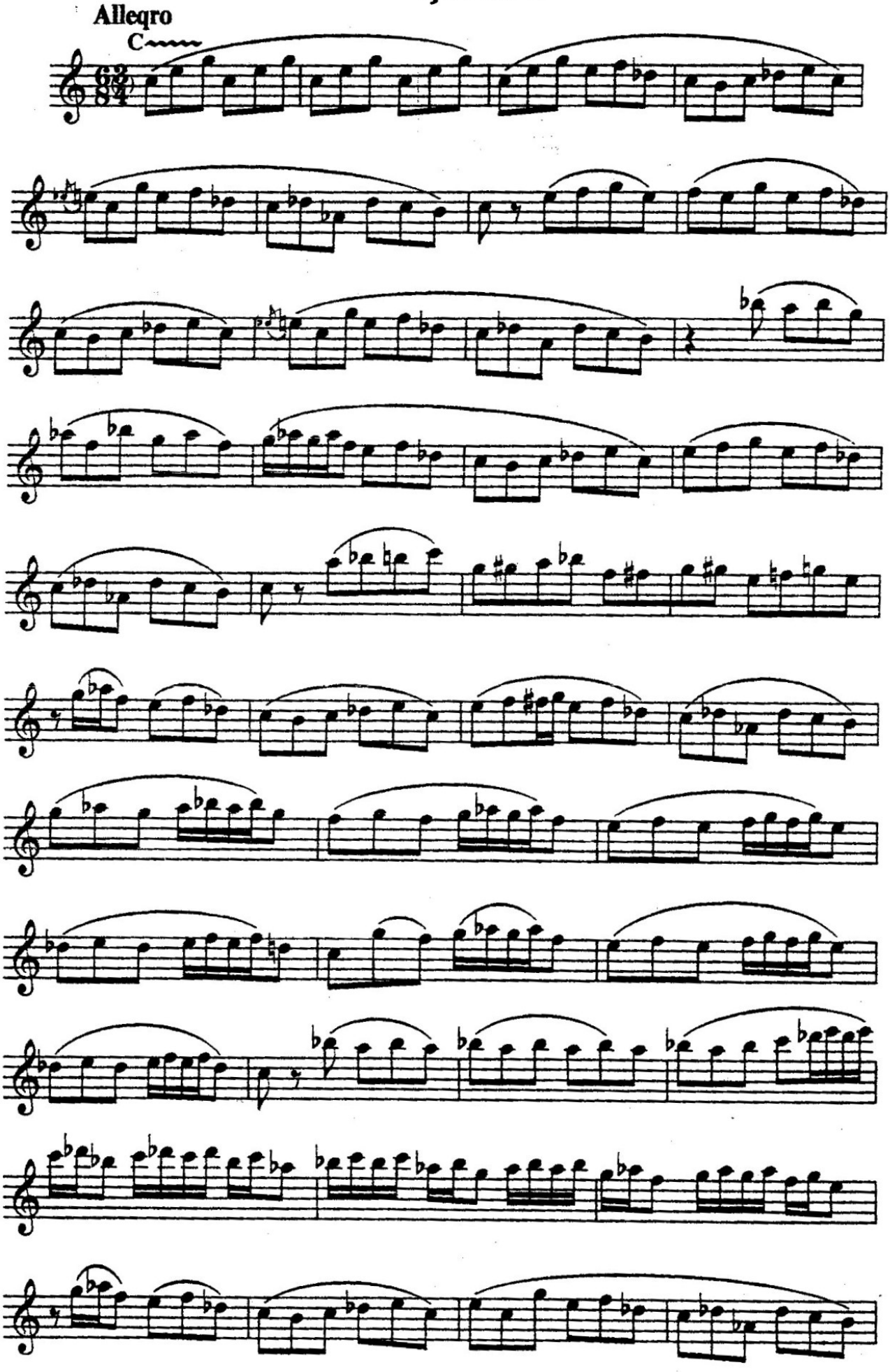

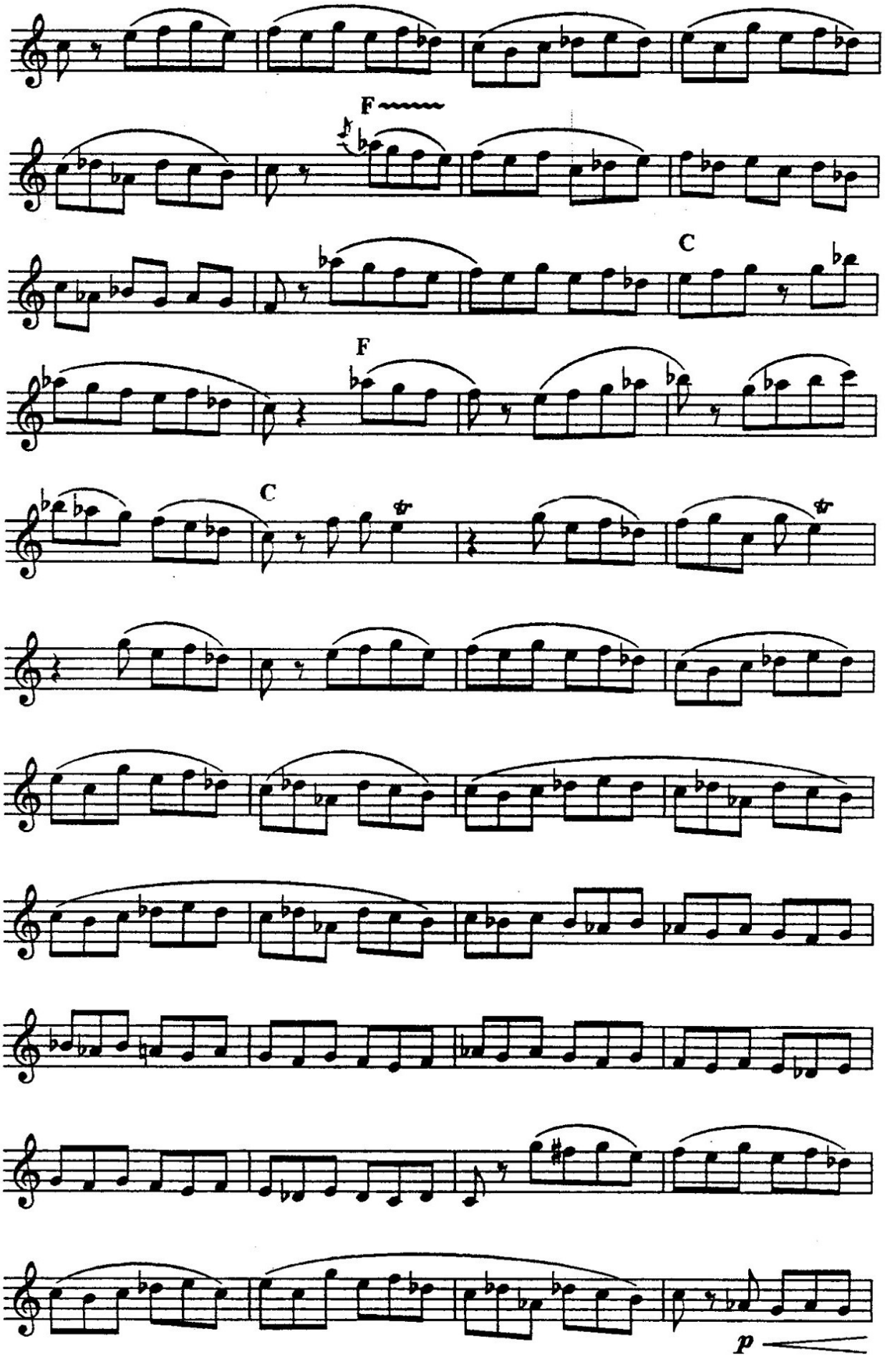
F
C
F
C
p

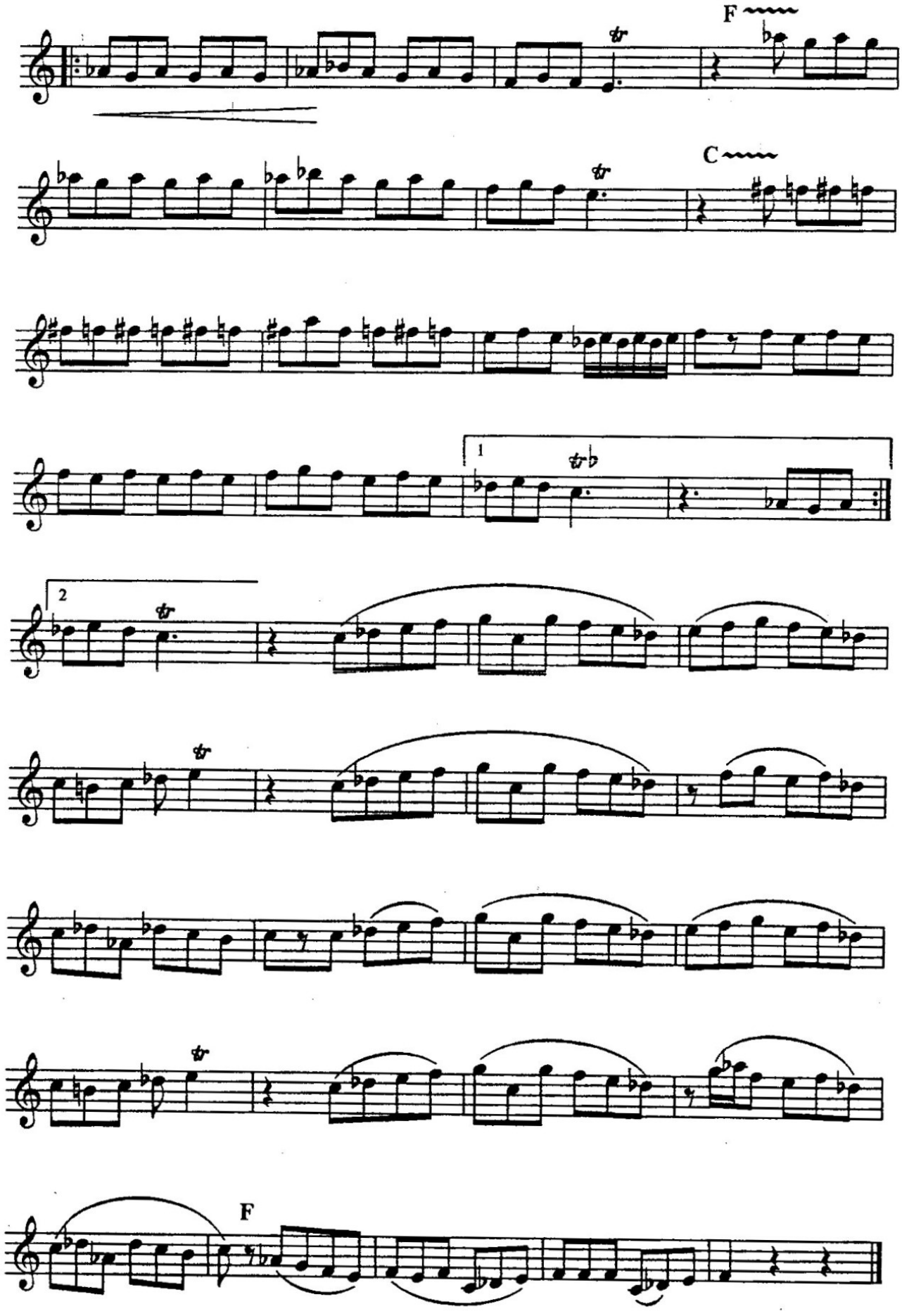
F
C
1
2
F

Lalə

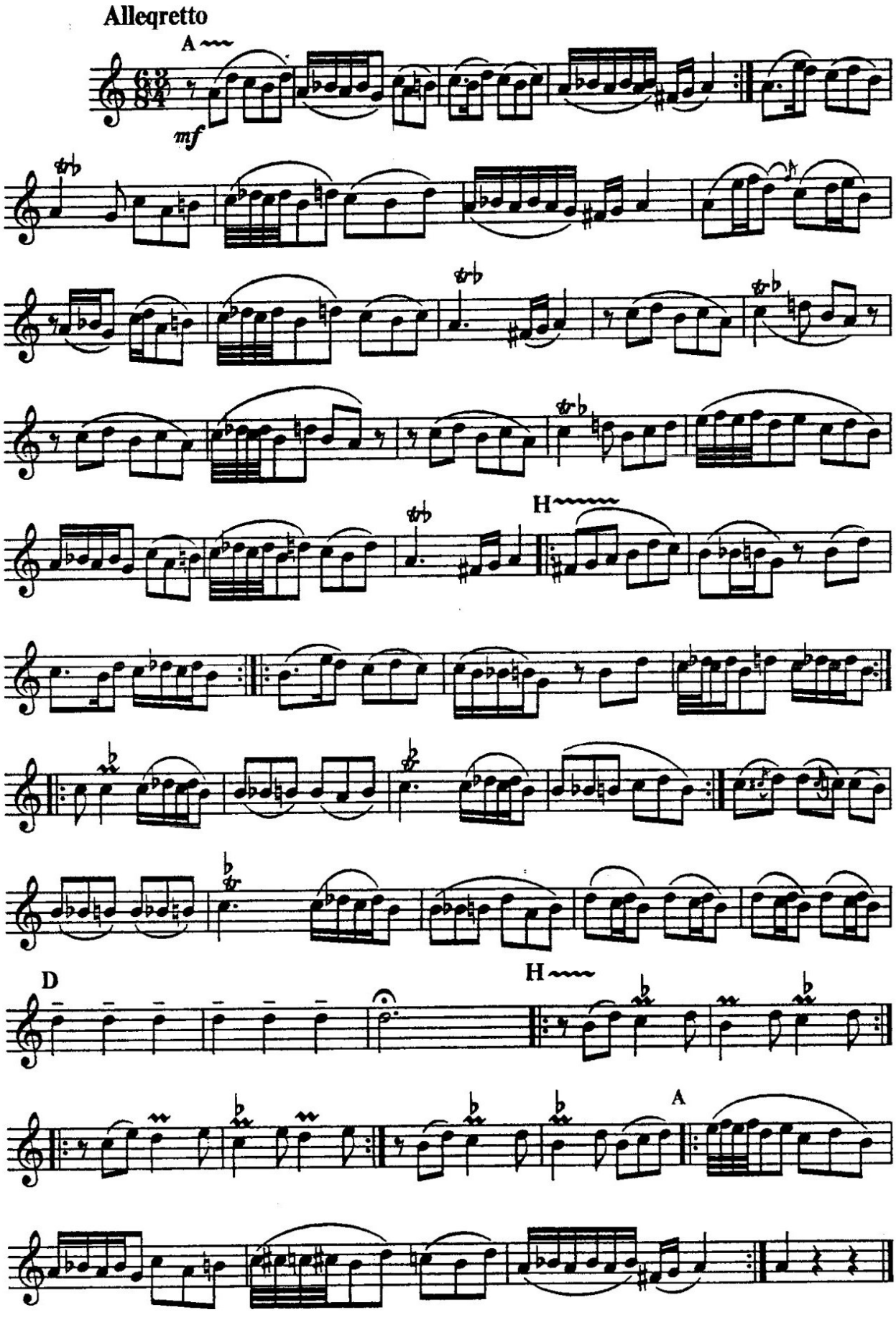

Matani

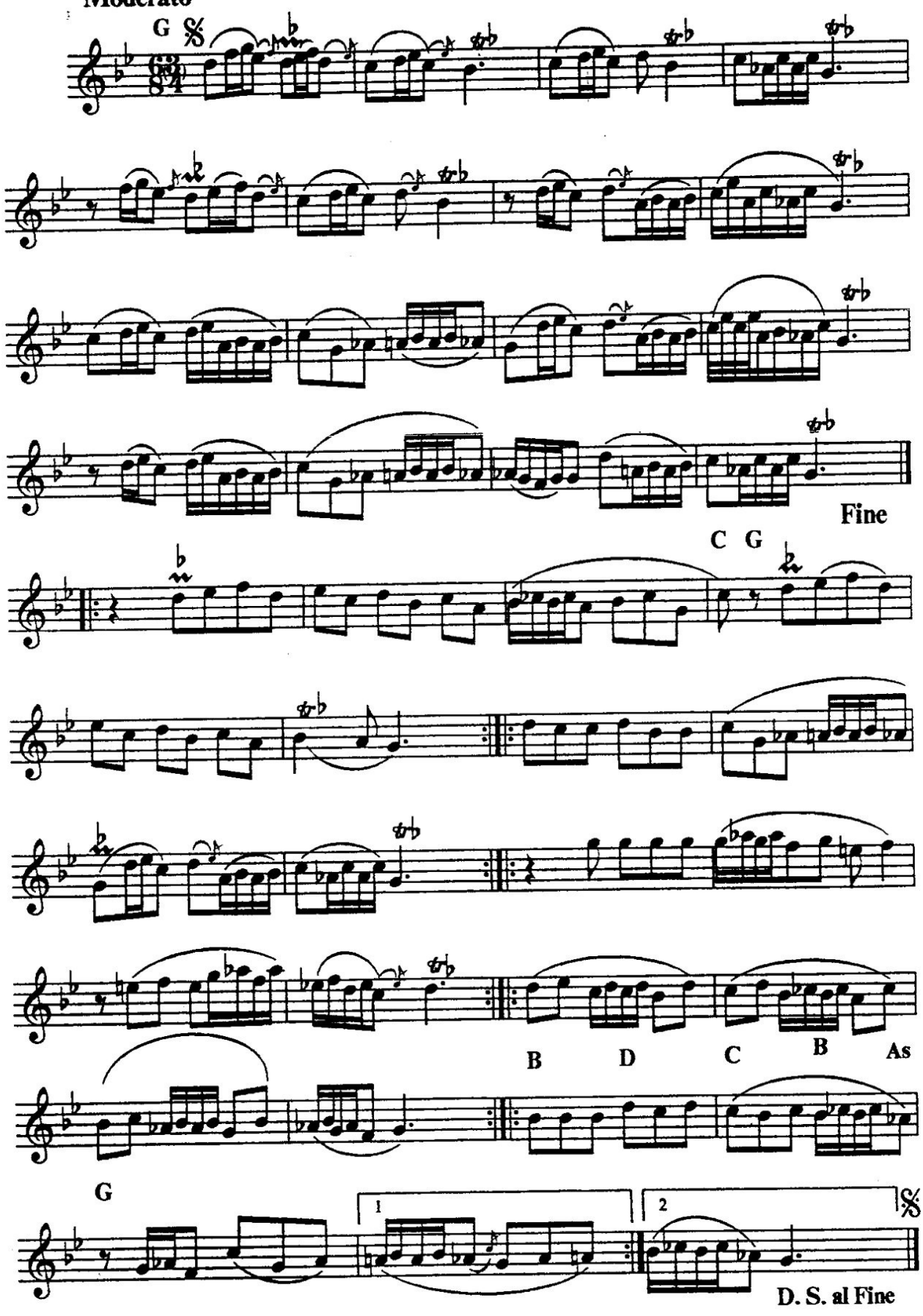

Qars

Qarmonçalan:Abtalıb Sadıqovun
ifasından not yazısı Ə.Bayramovundur.

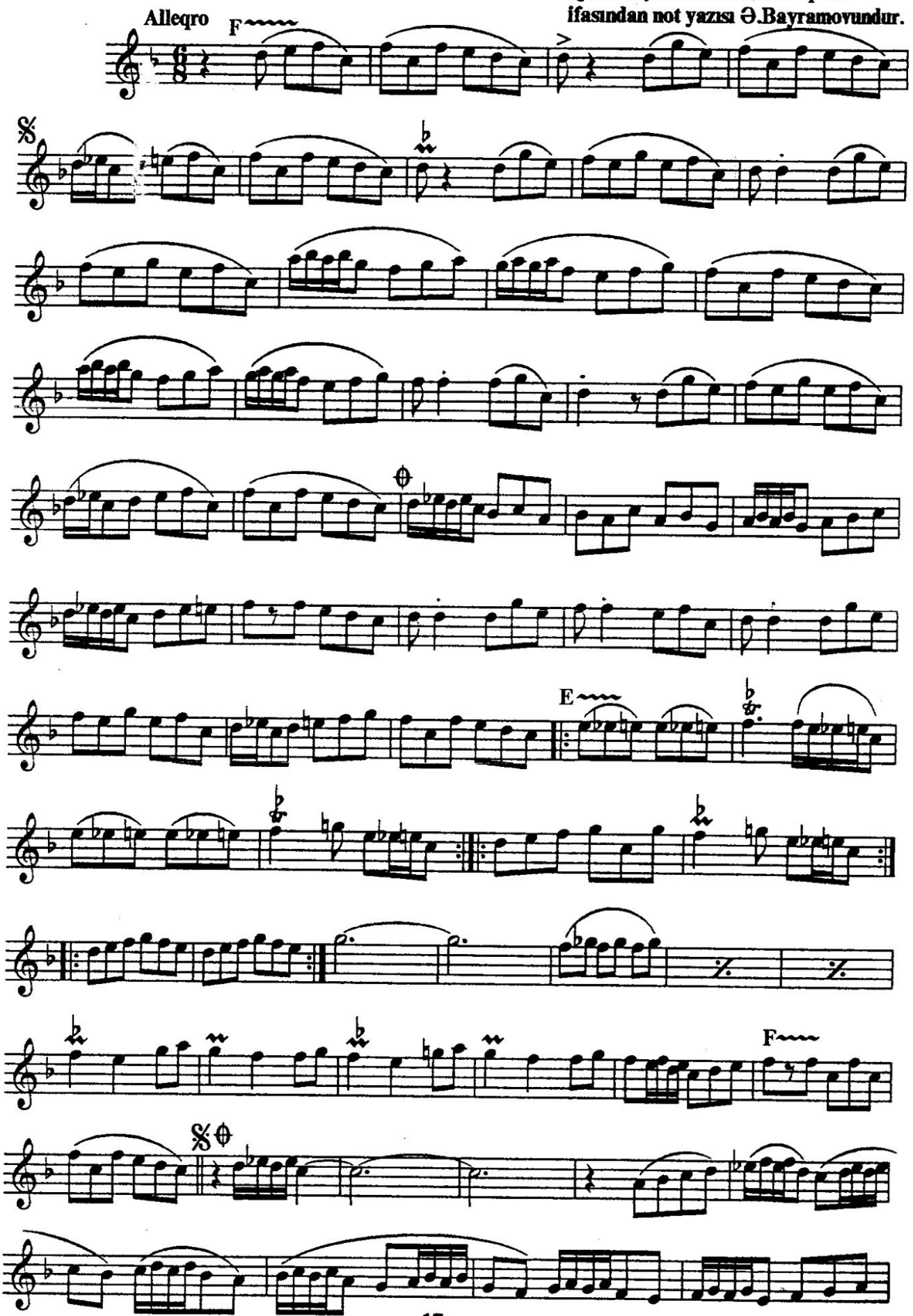

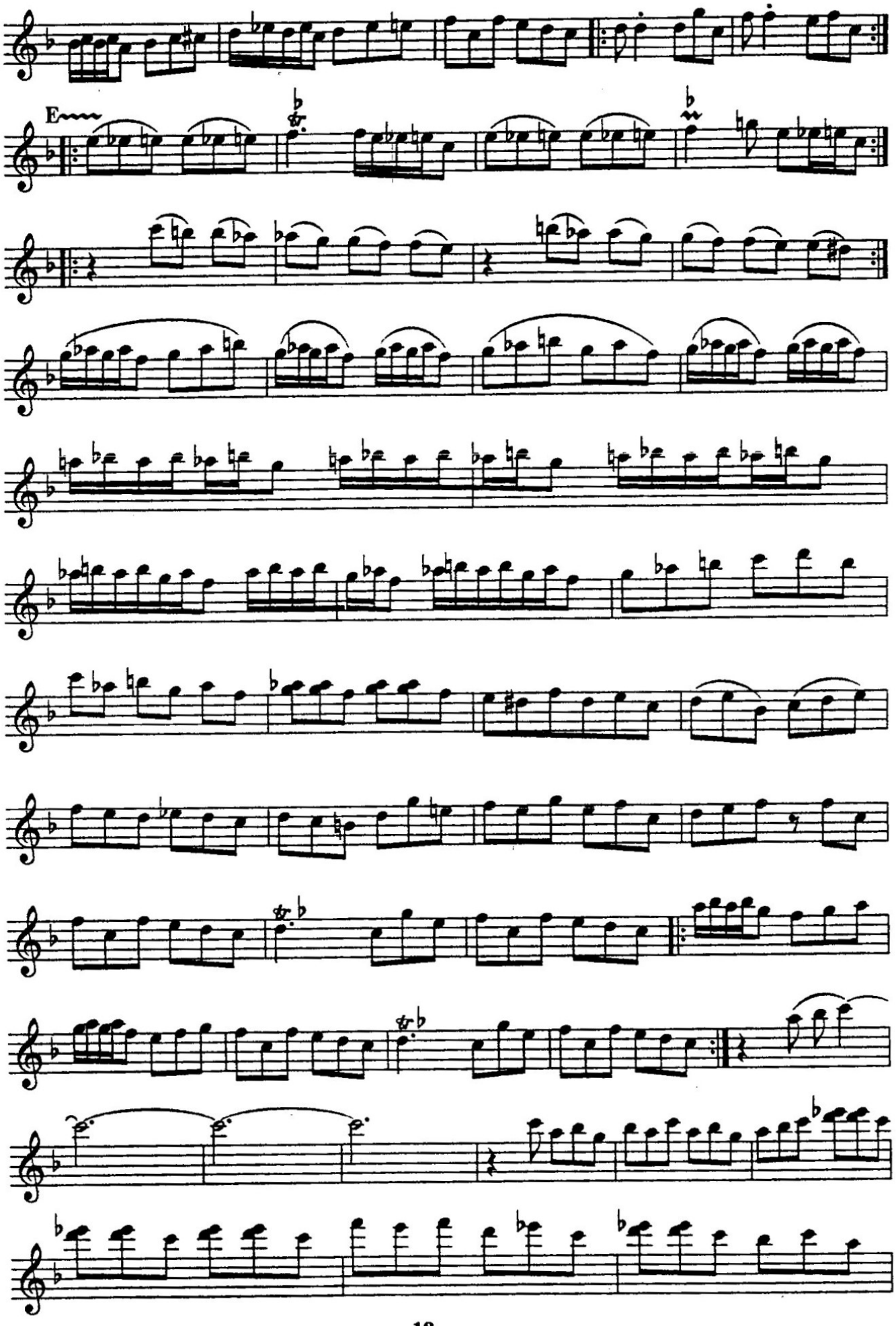
E

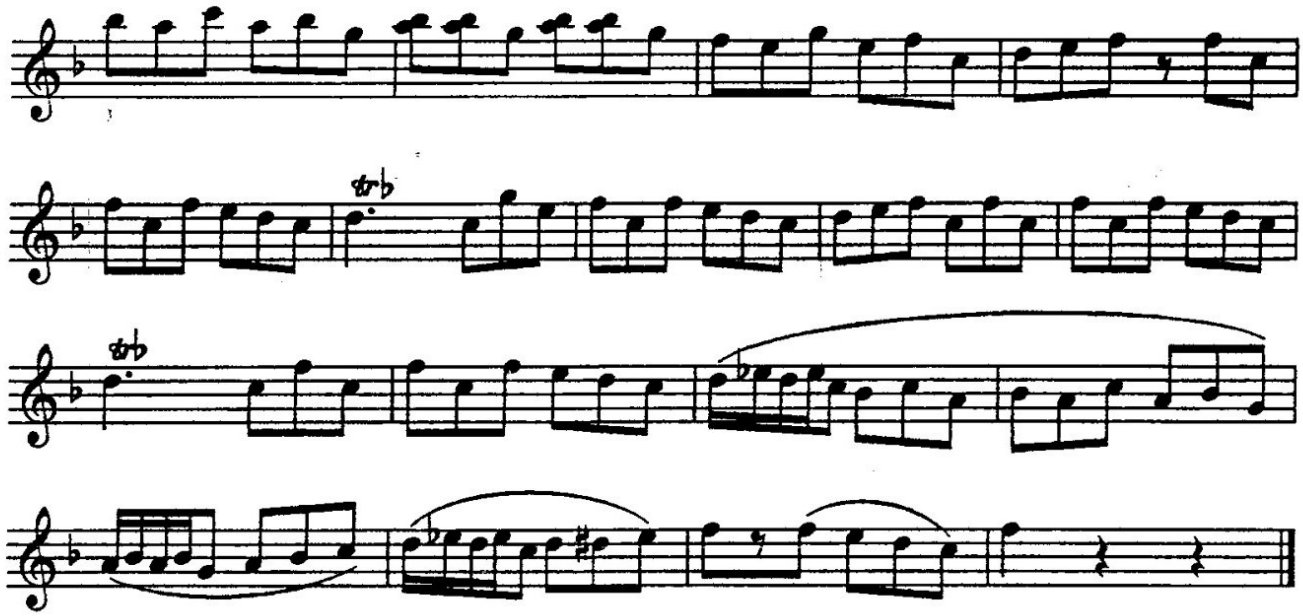

İlkin rəqsi

Abtalıb Sadıqov
not yazısı: Ə.Bayramovdur

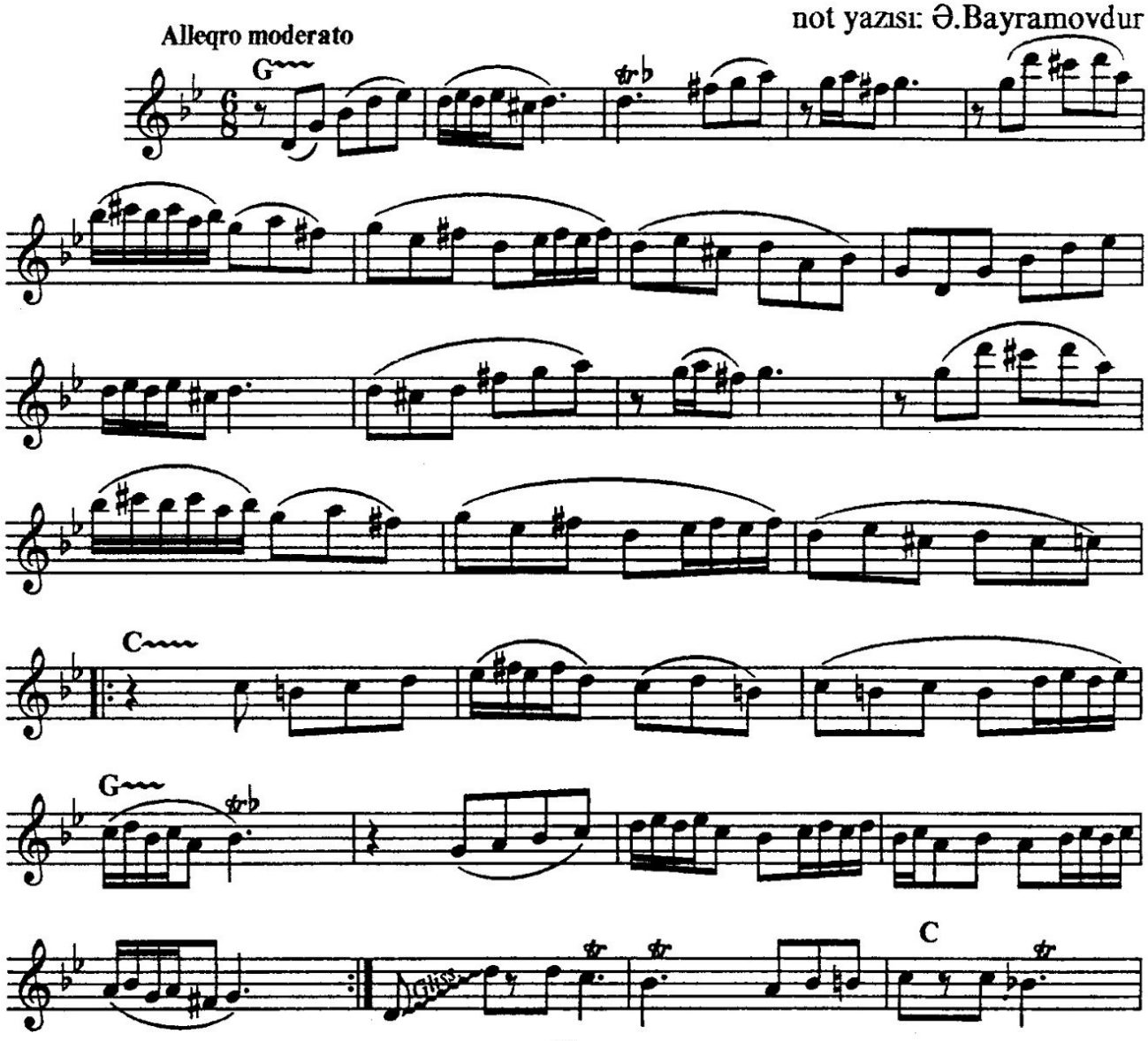

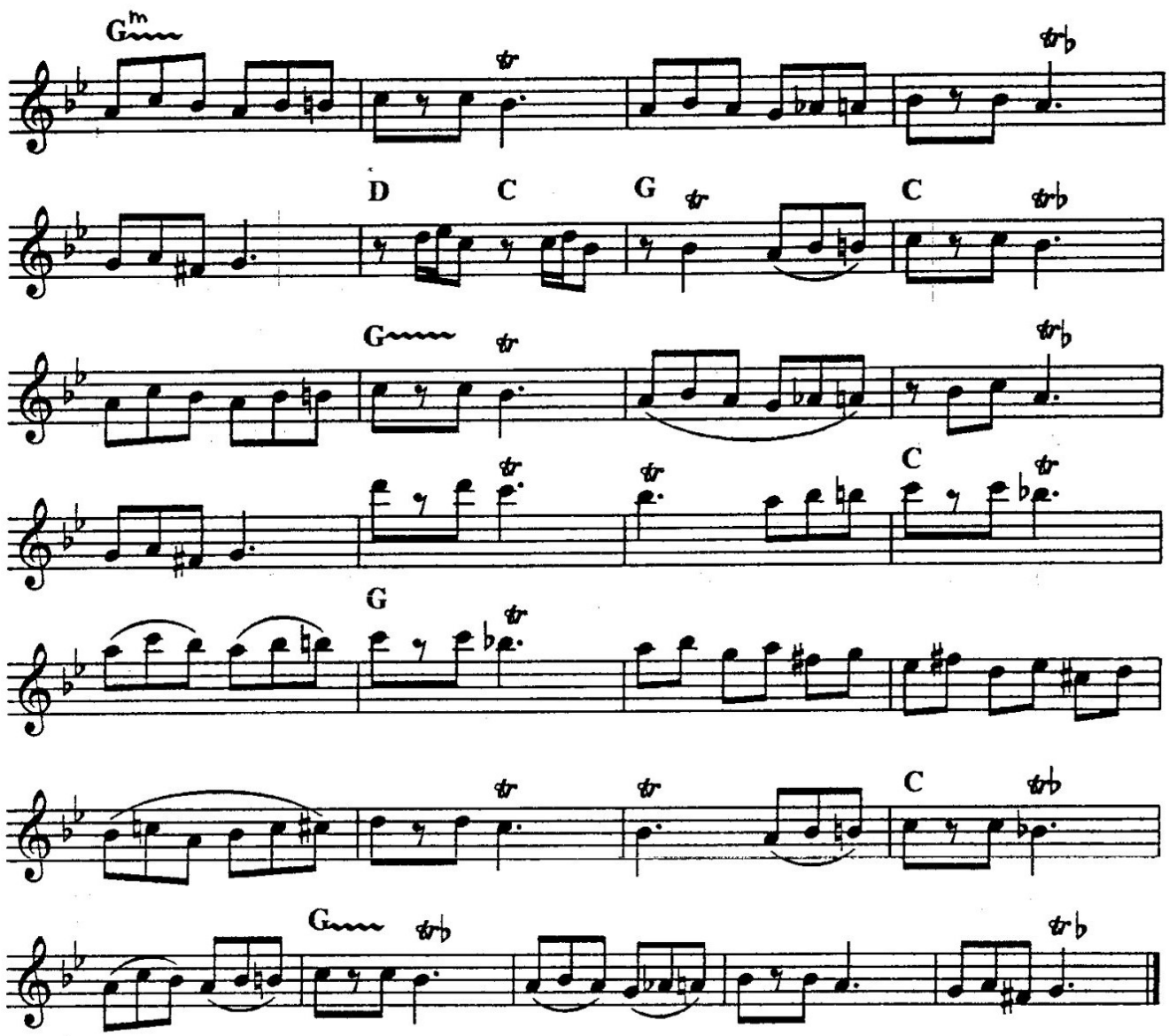
Gm
D
C
G
C
G
C
G
C
G

"Məhəbbət əfsanəsi" baletindən

Möhminə Banu və Vəzir

Arif Məlikov

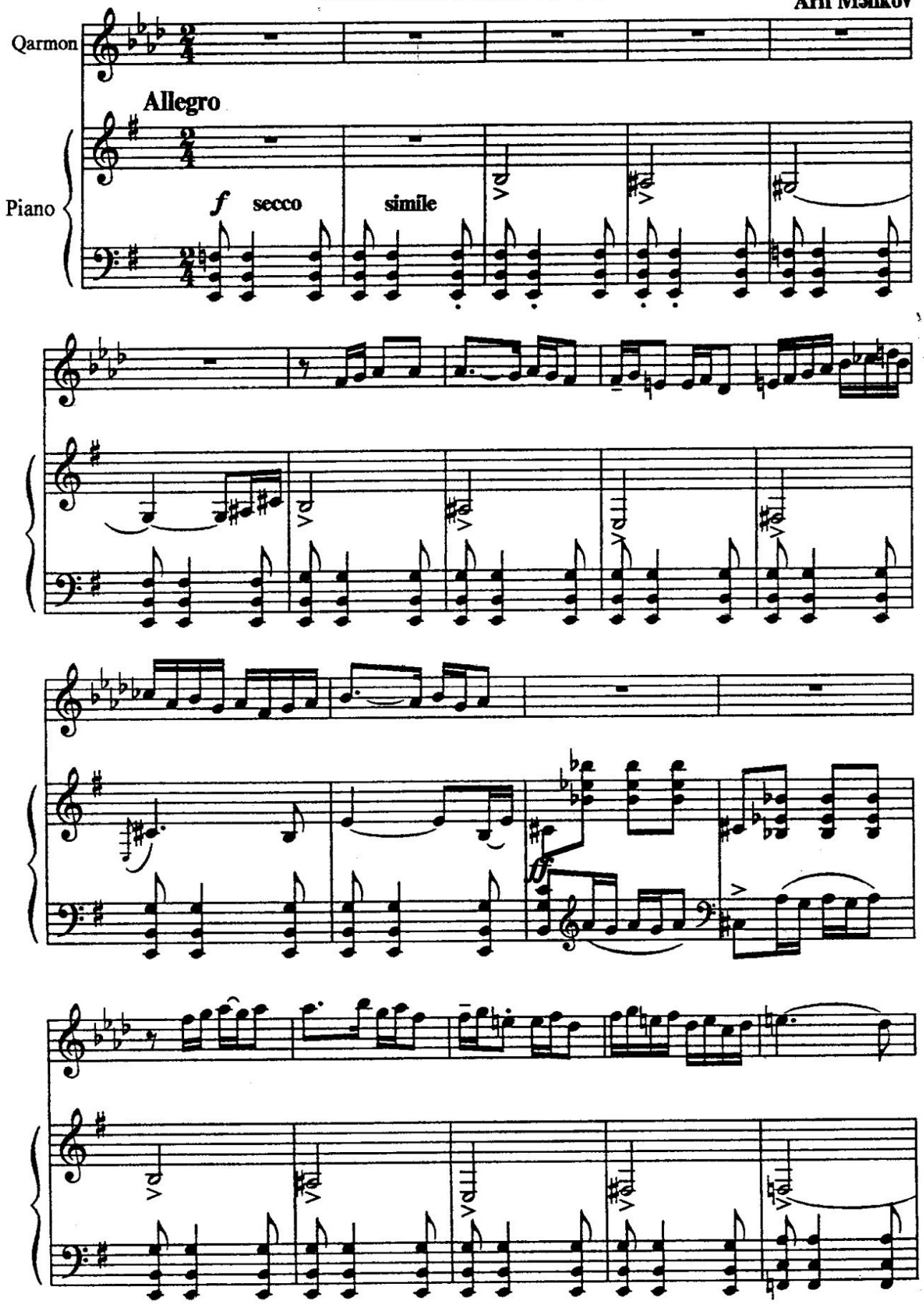

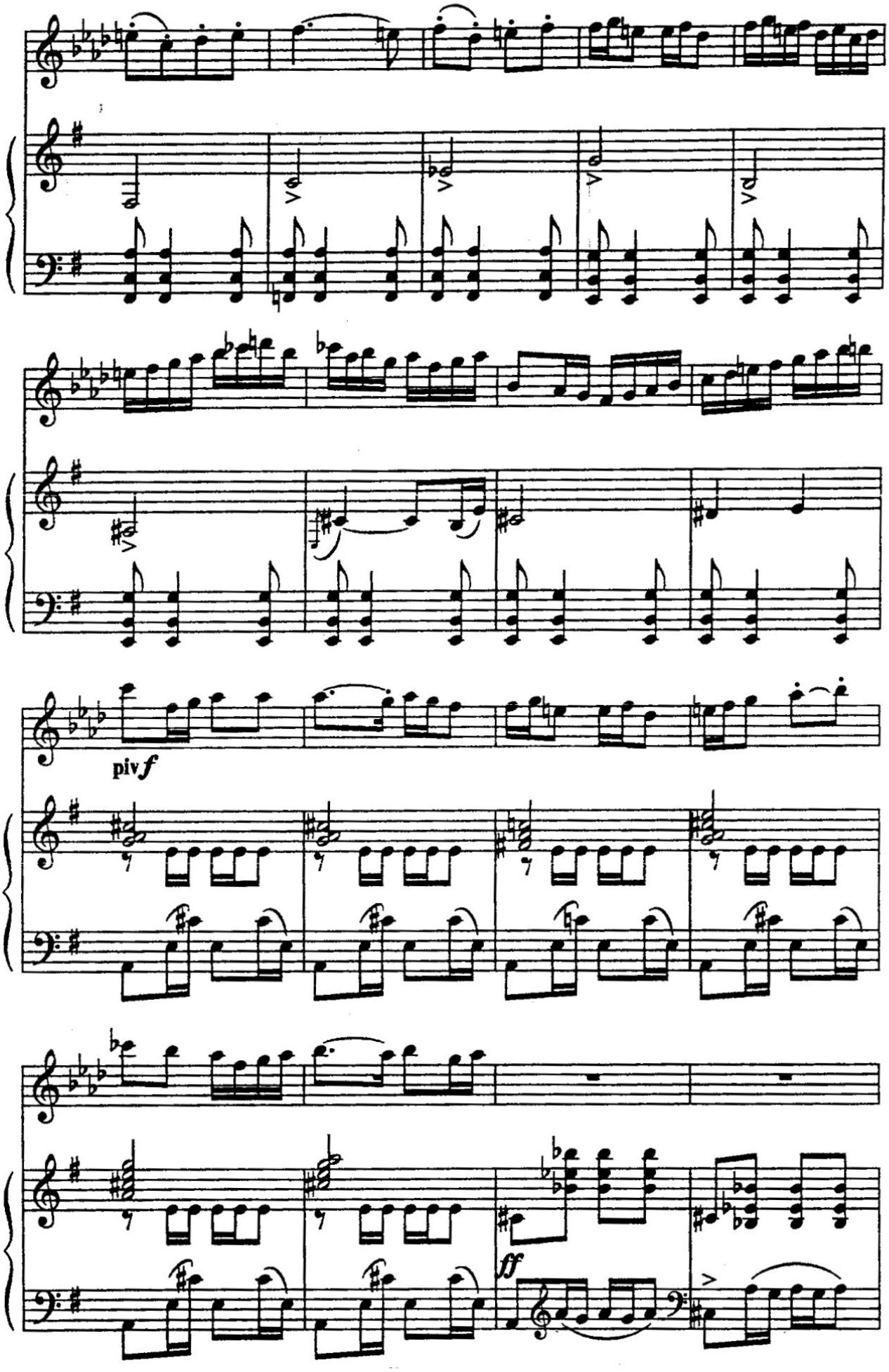
piv f
ff

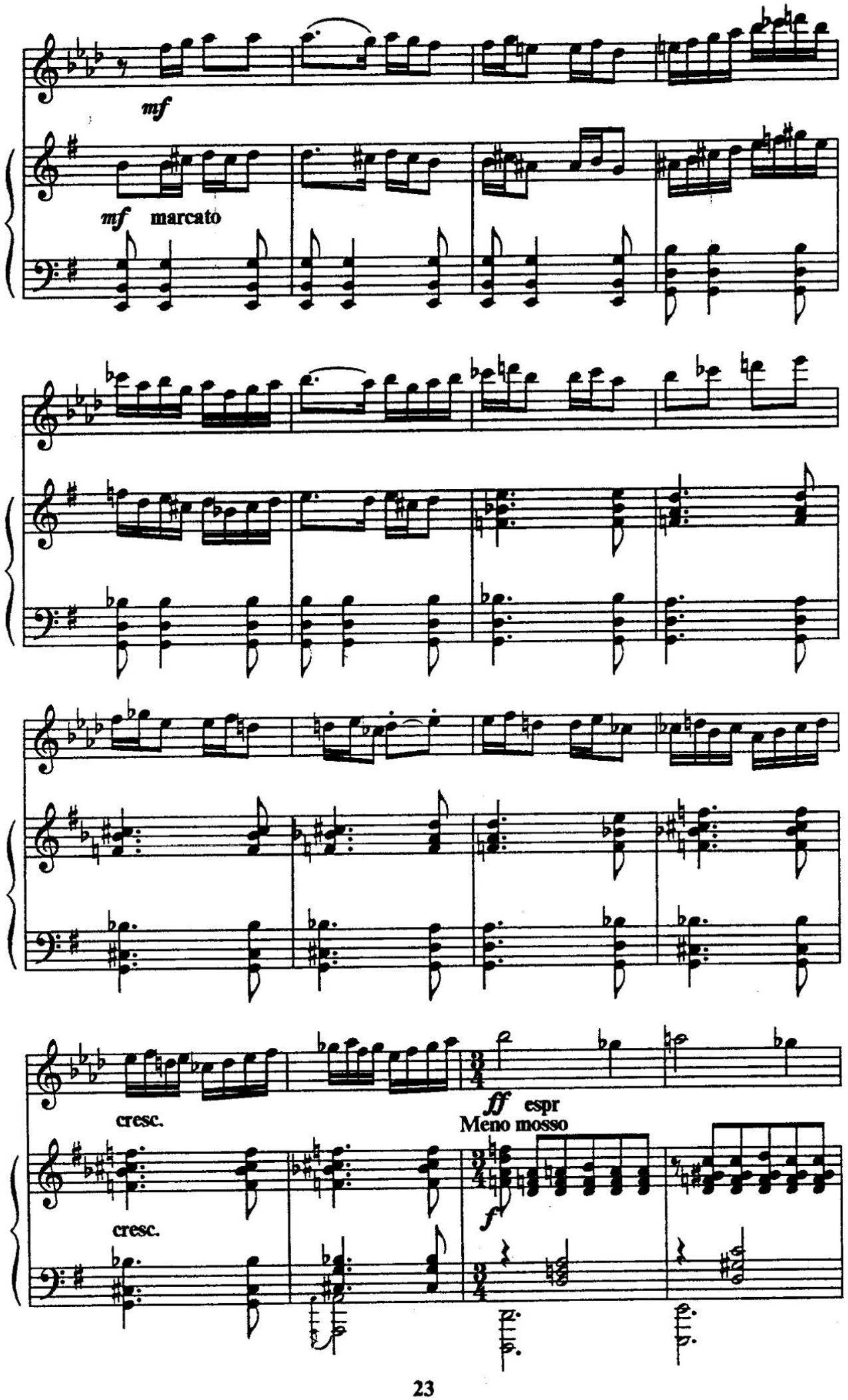
mf
mf marcato
cresc.
cresc.
ff espr
Meno mosso
f

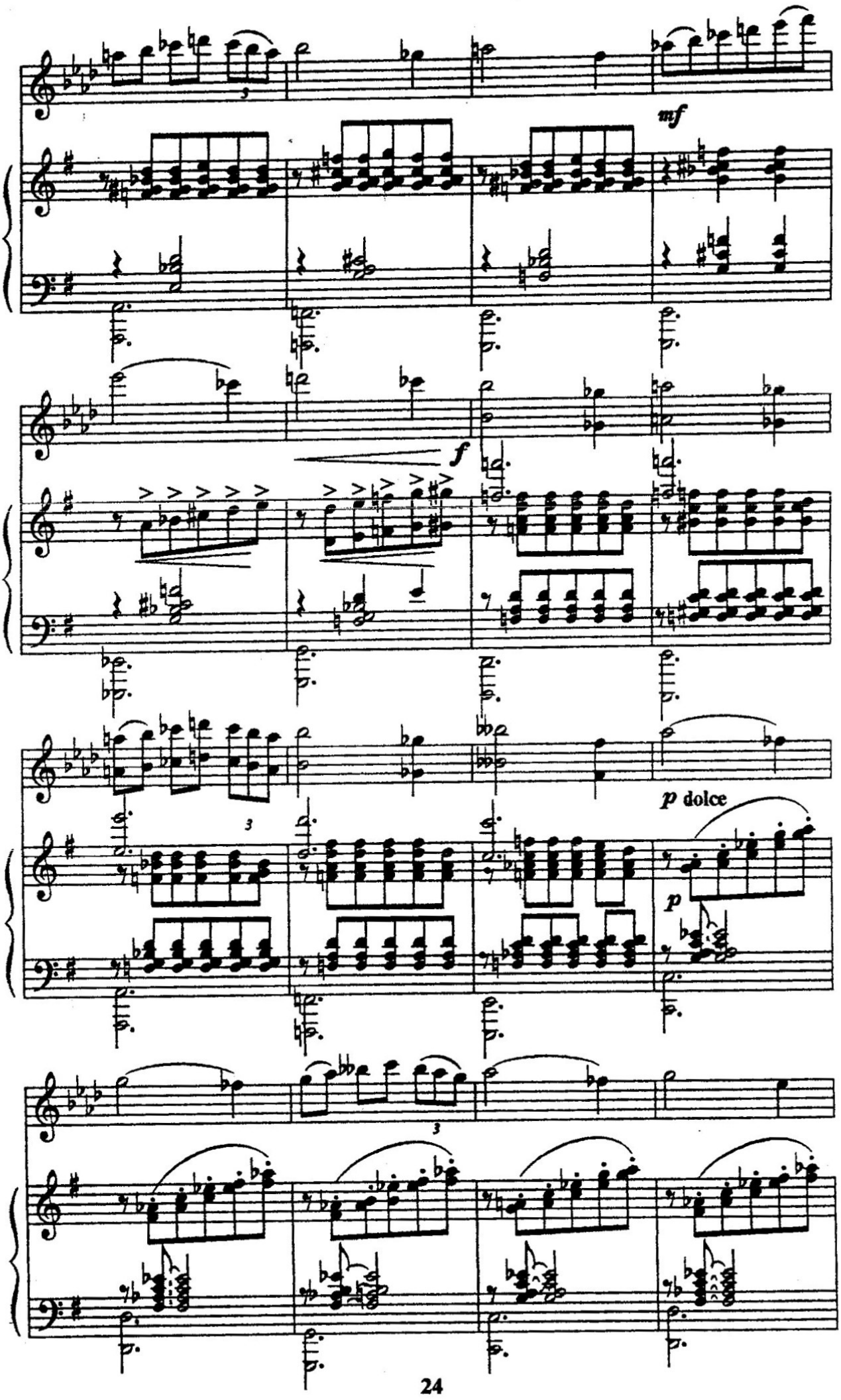
mf
f
p dolce
p

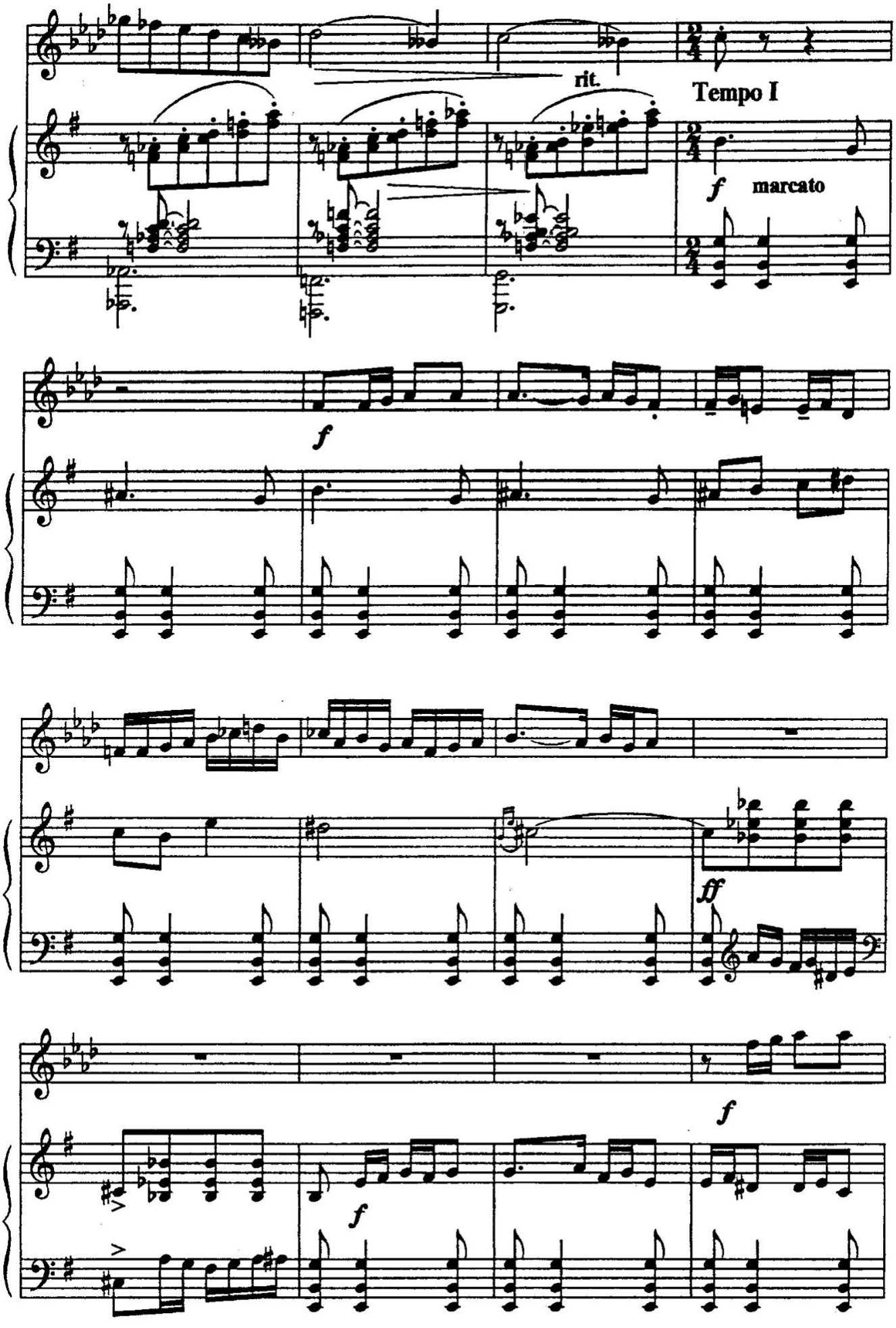
rit.
Tempo I
f
marcato
f
ff
f
f
f

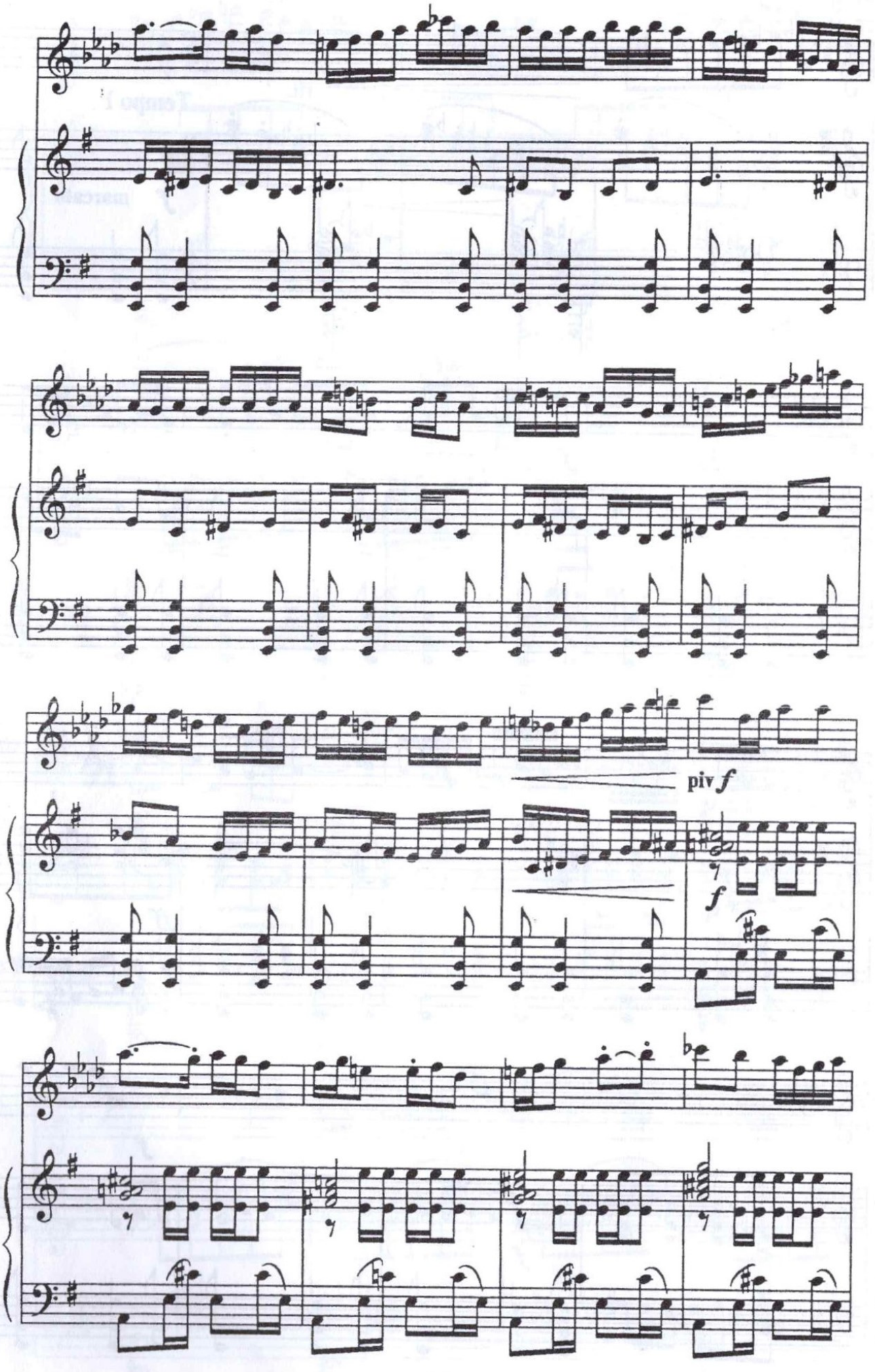
piv f
f

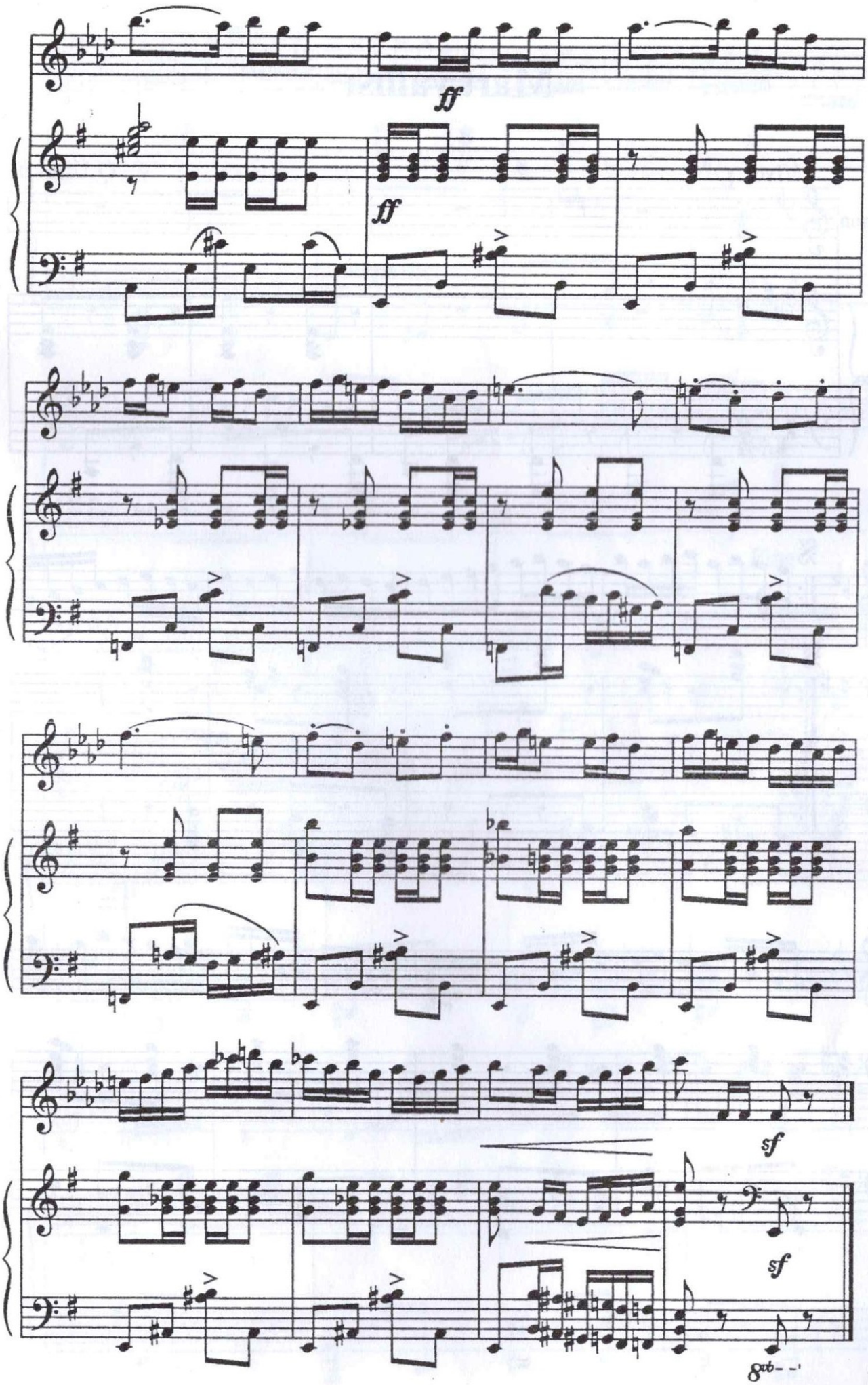
ff
ff
sf
sf
8vb

Mart yallısı

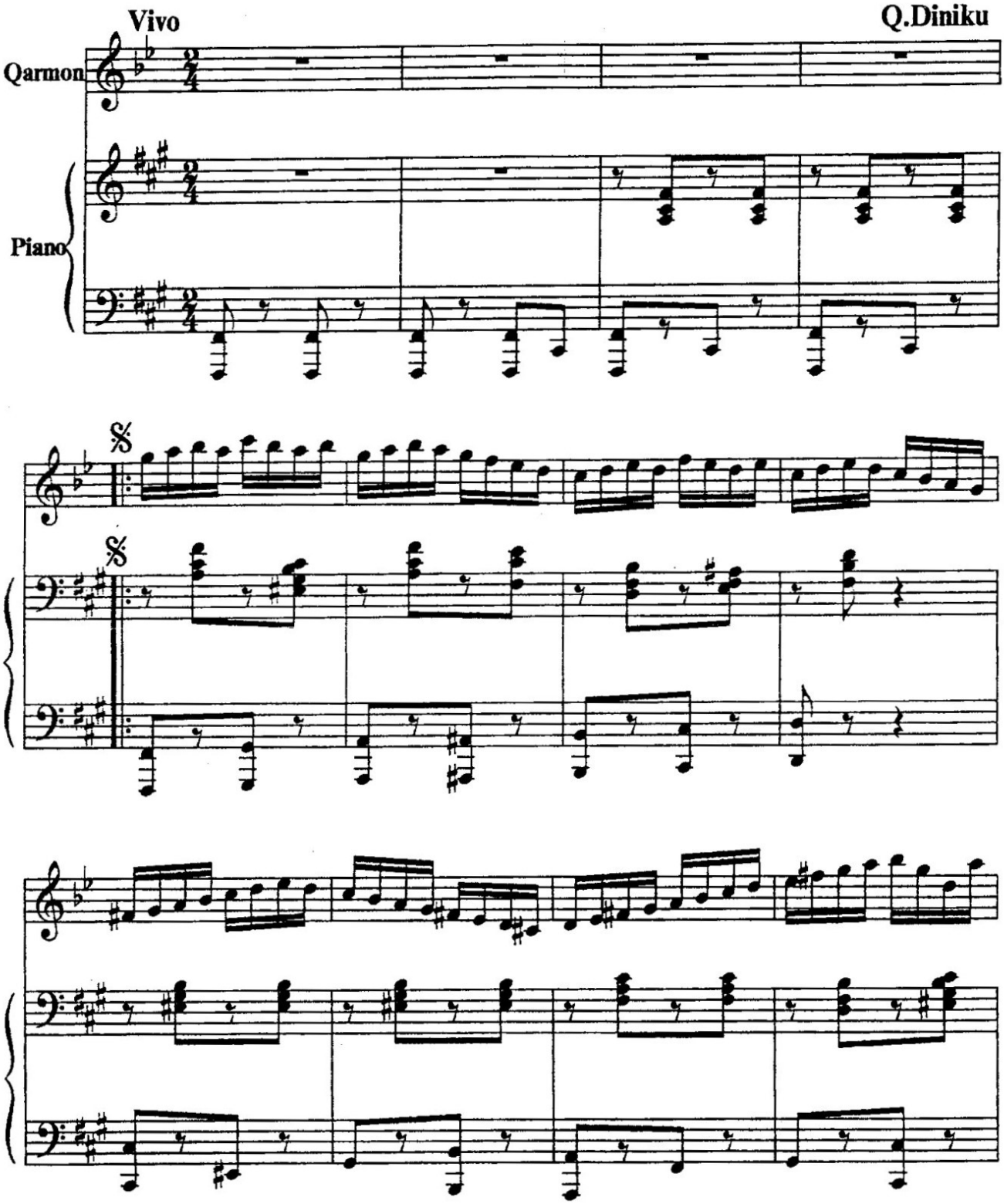

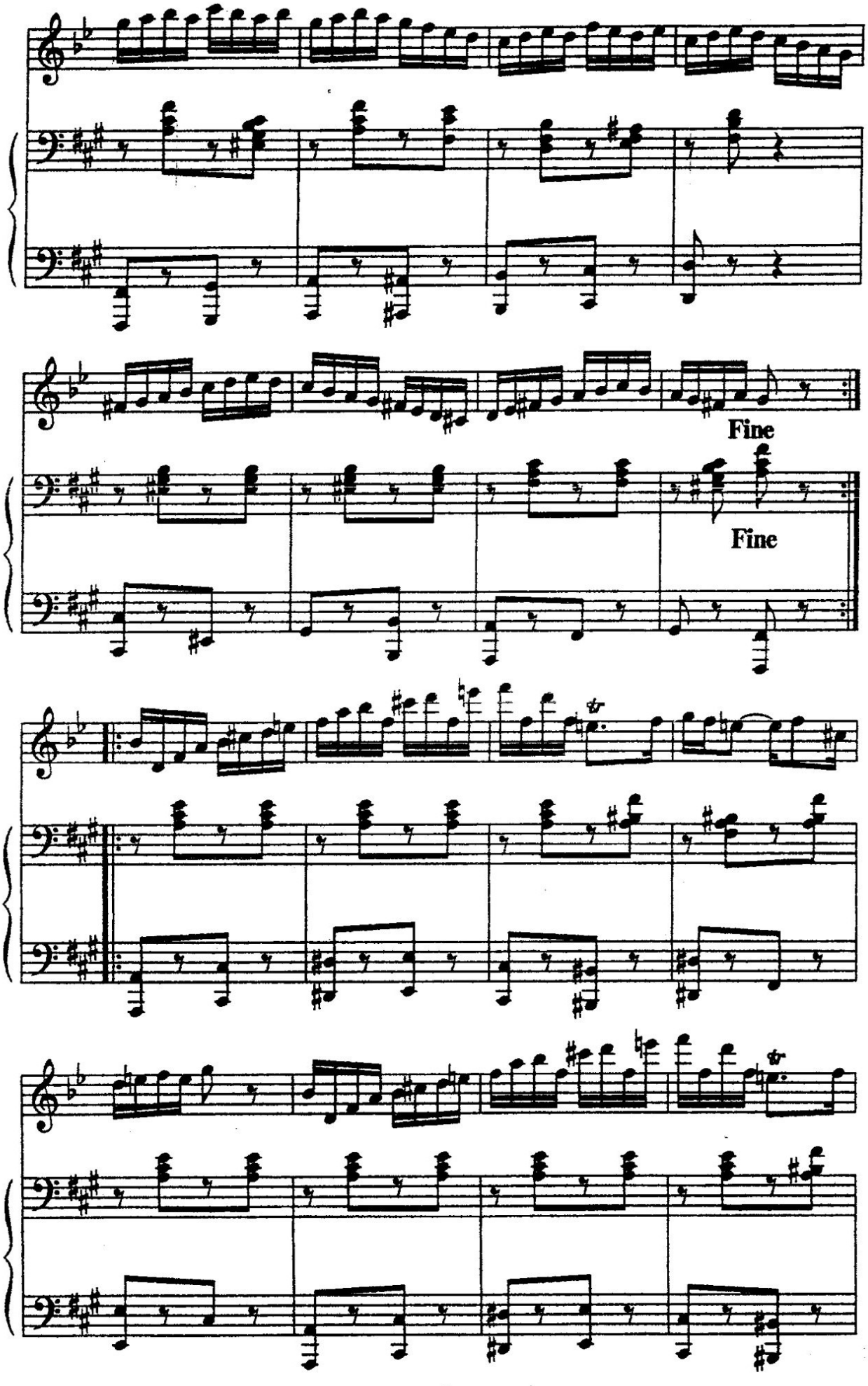
Fine
Fine

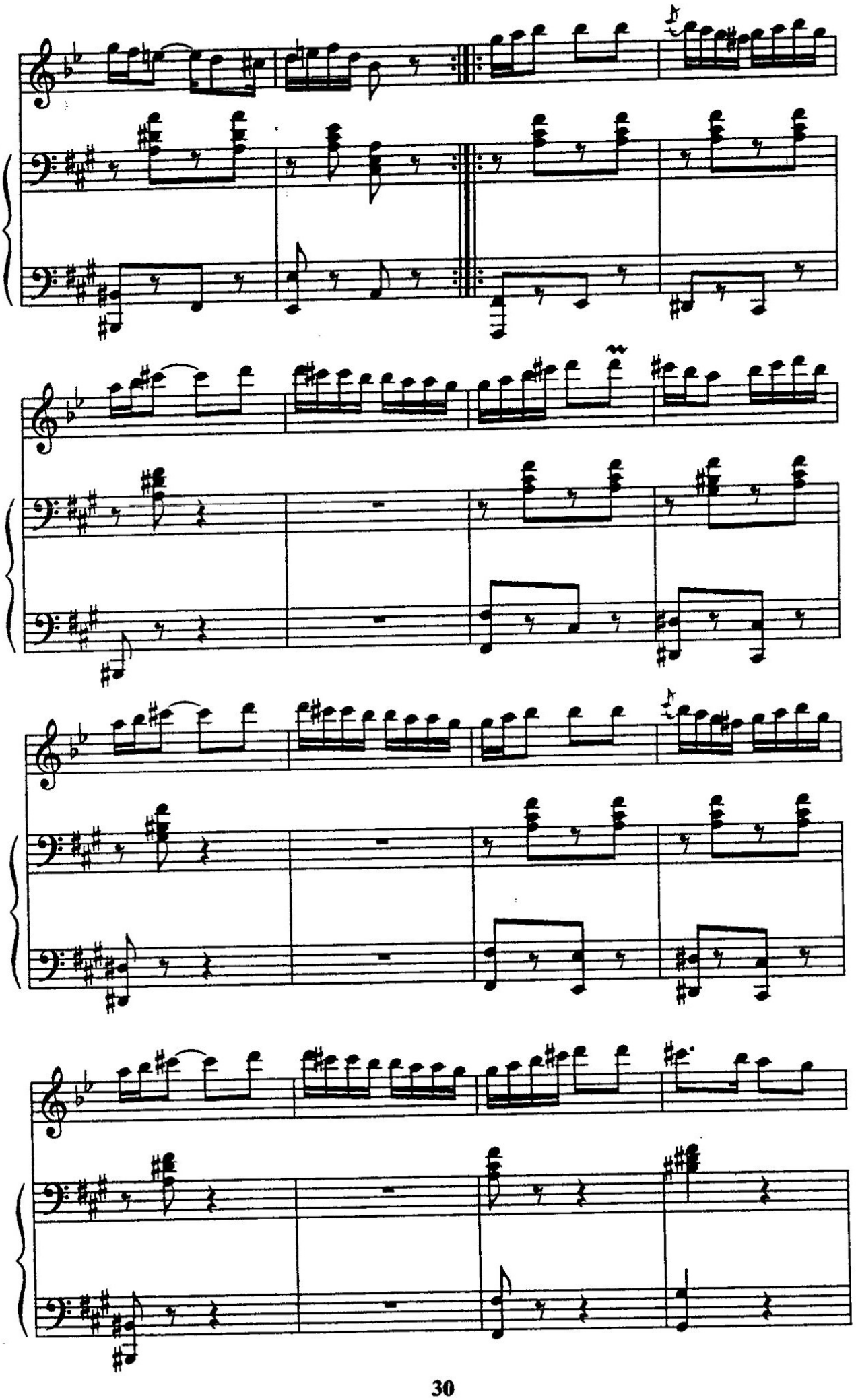

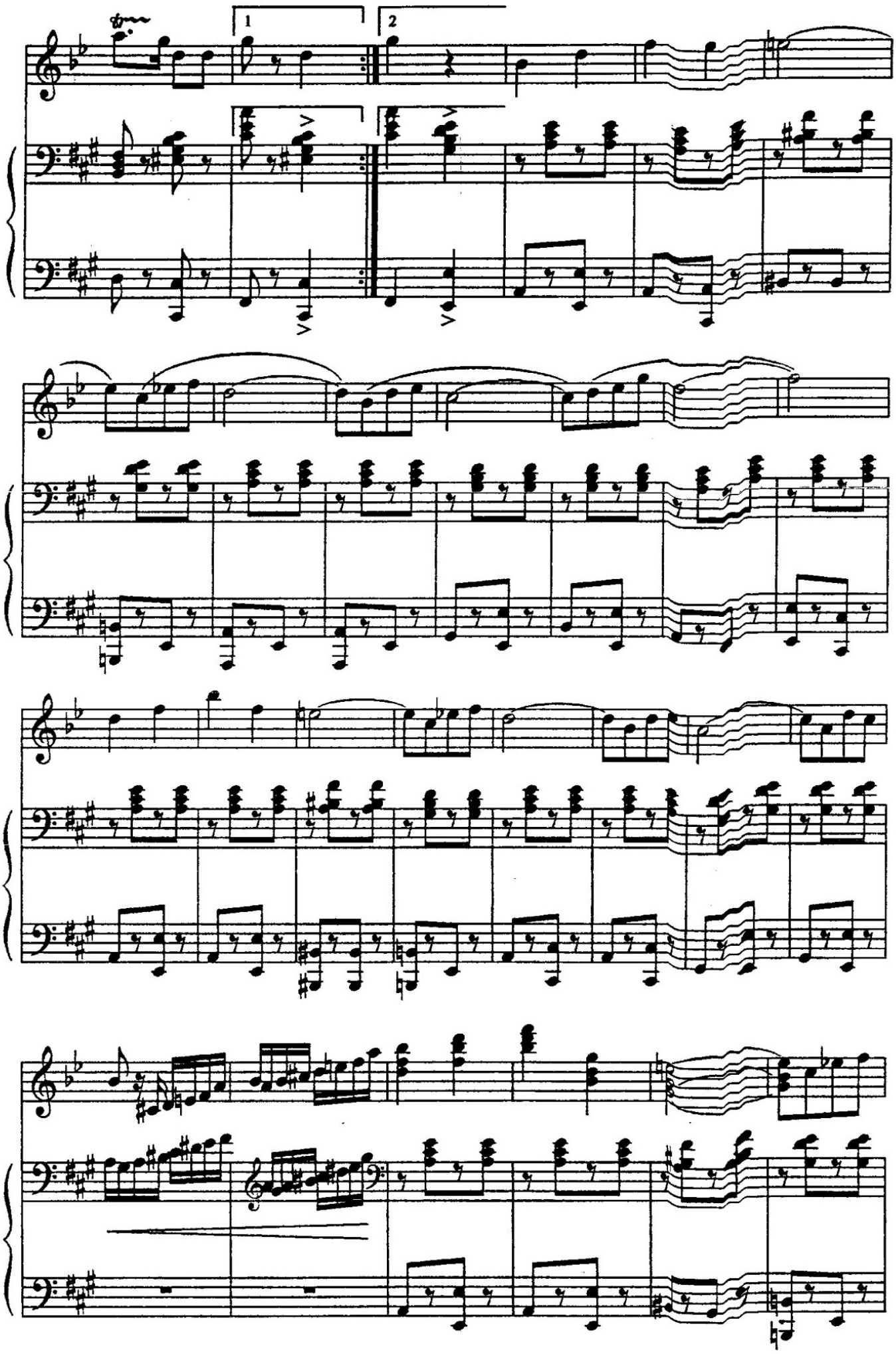
1
2

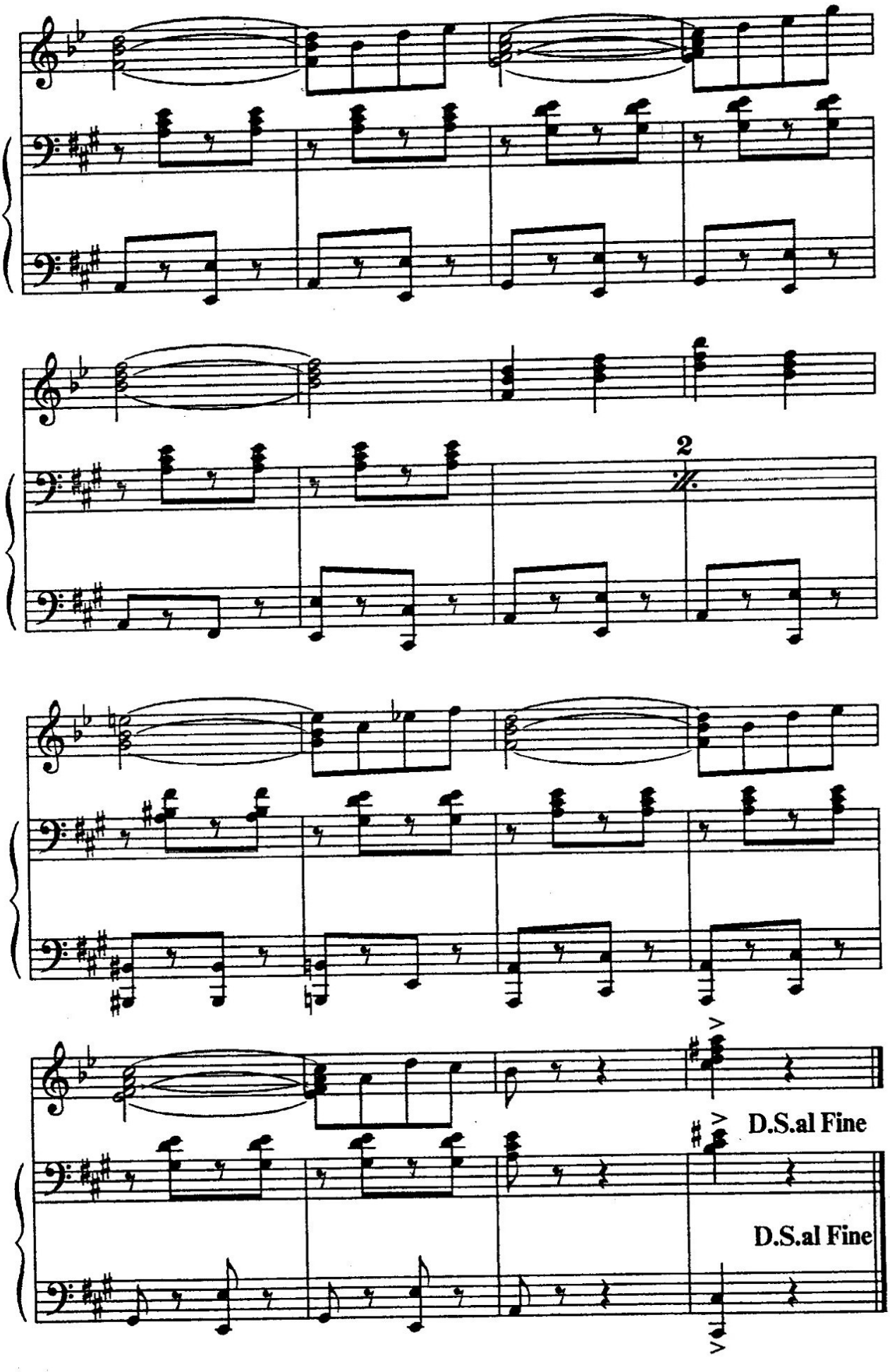
2
D.S.al Fine
D.S.al Fine

Payız mahnısı

P.Çaykovski
əsər 37 №10

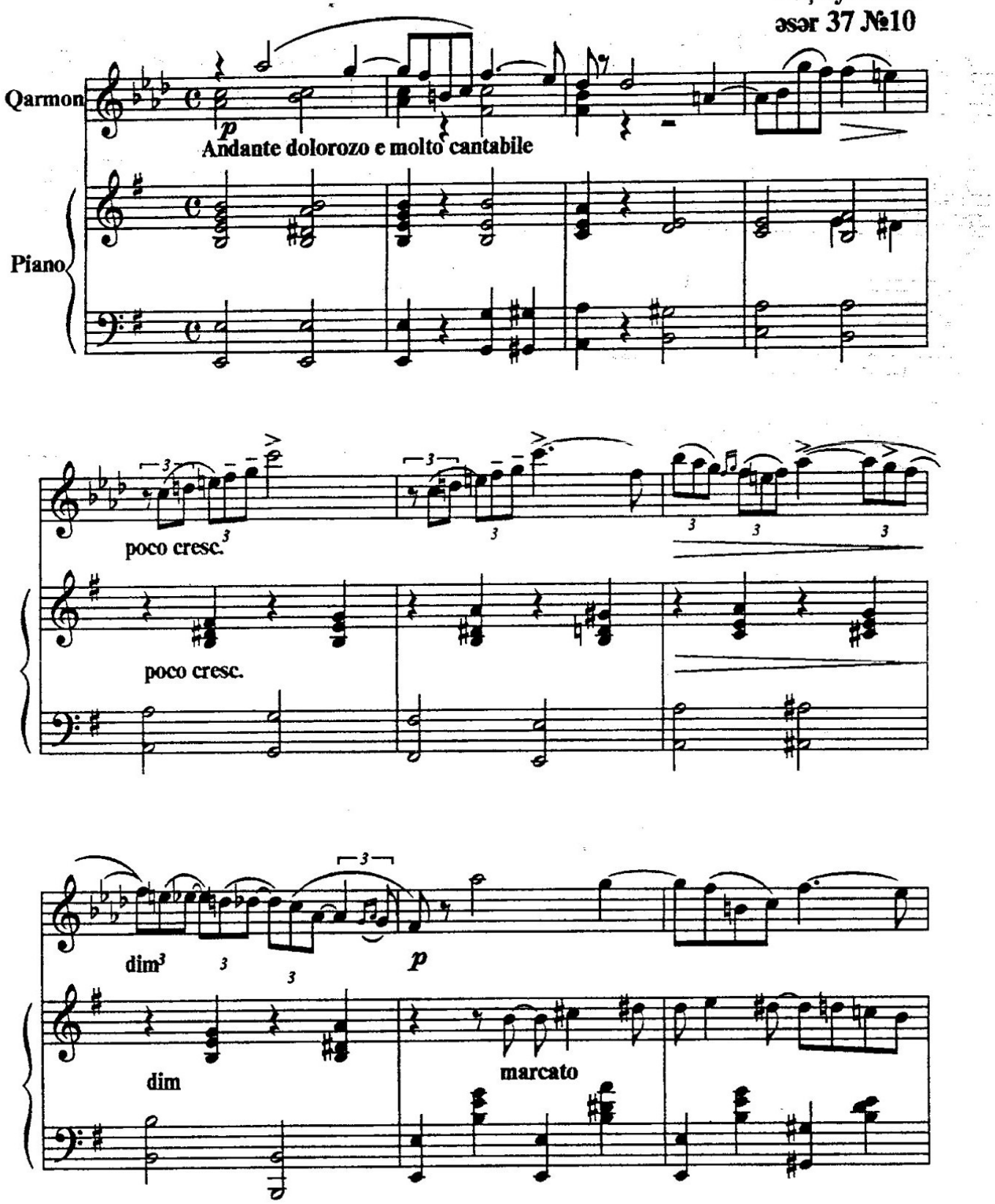

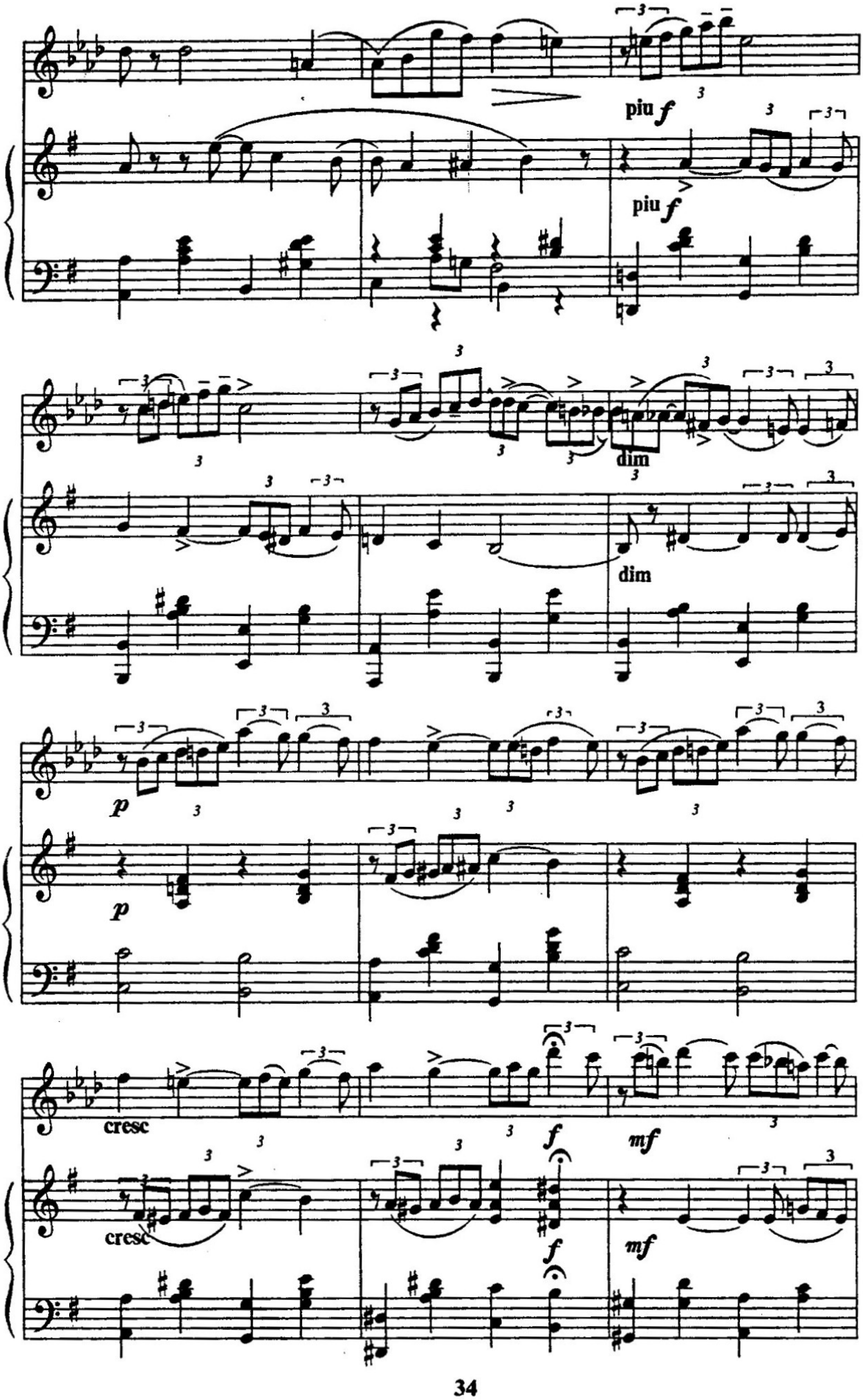
piu f
piu f
dim
dim
p
p
cresc
cresc
f
f
mf
mf

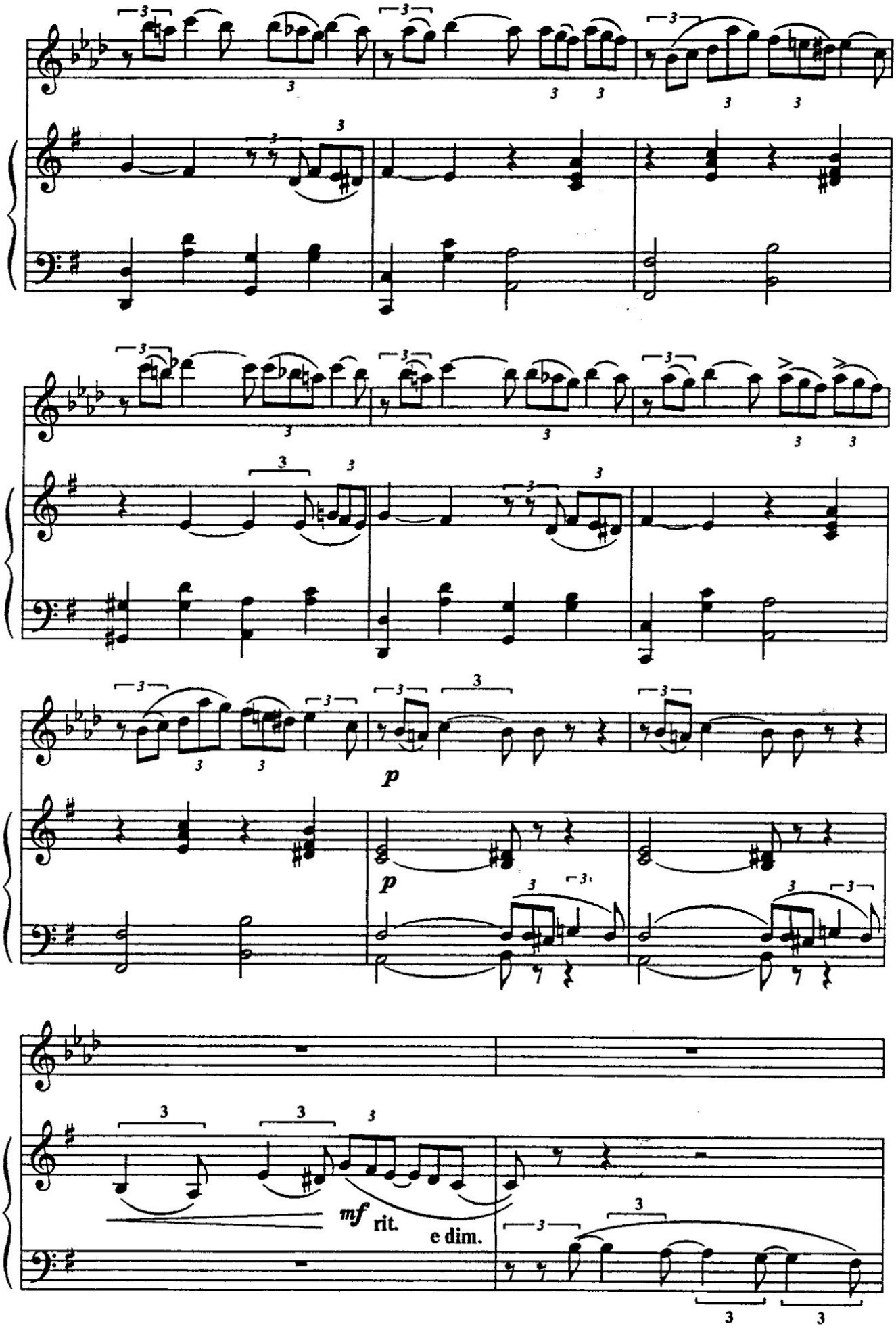
p
p
mf
rit.
e dim.

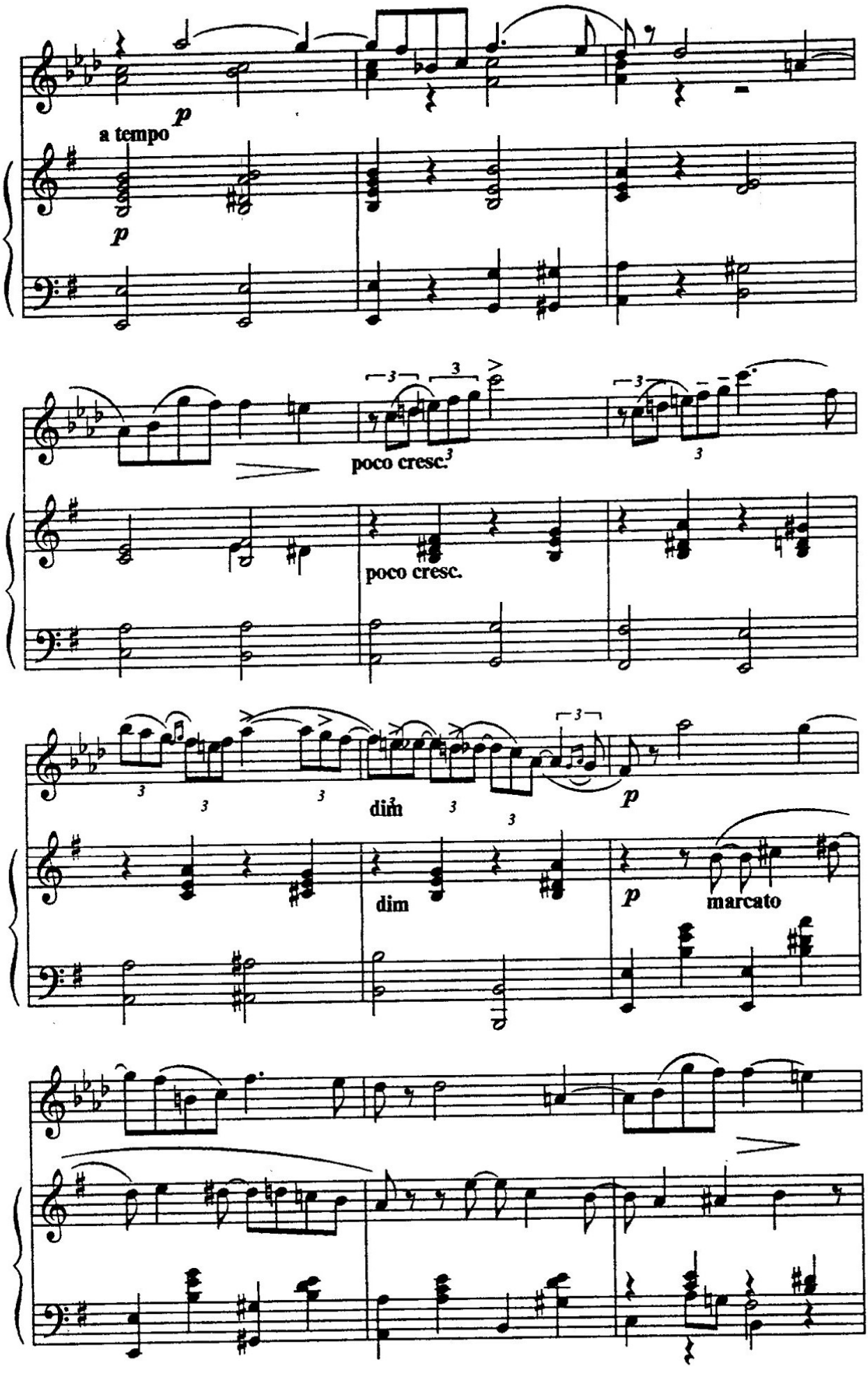
a tempo
p
p
poco cresc.
poco cresc.
dim
dim
p
p
marcato

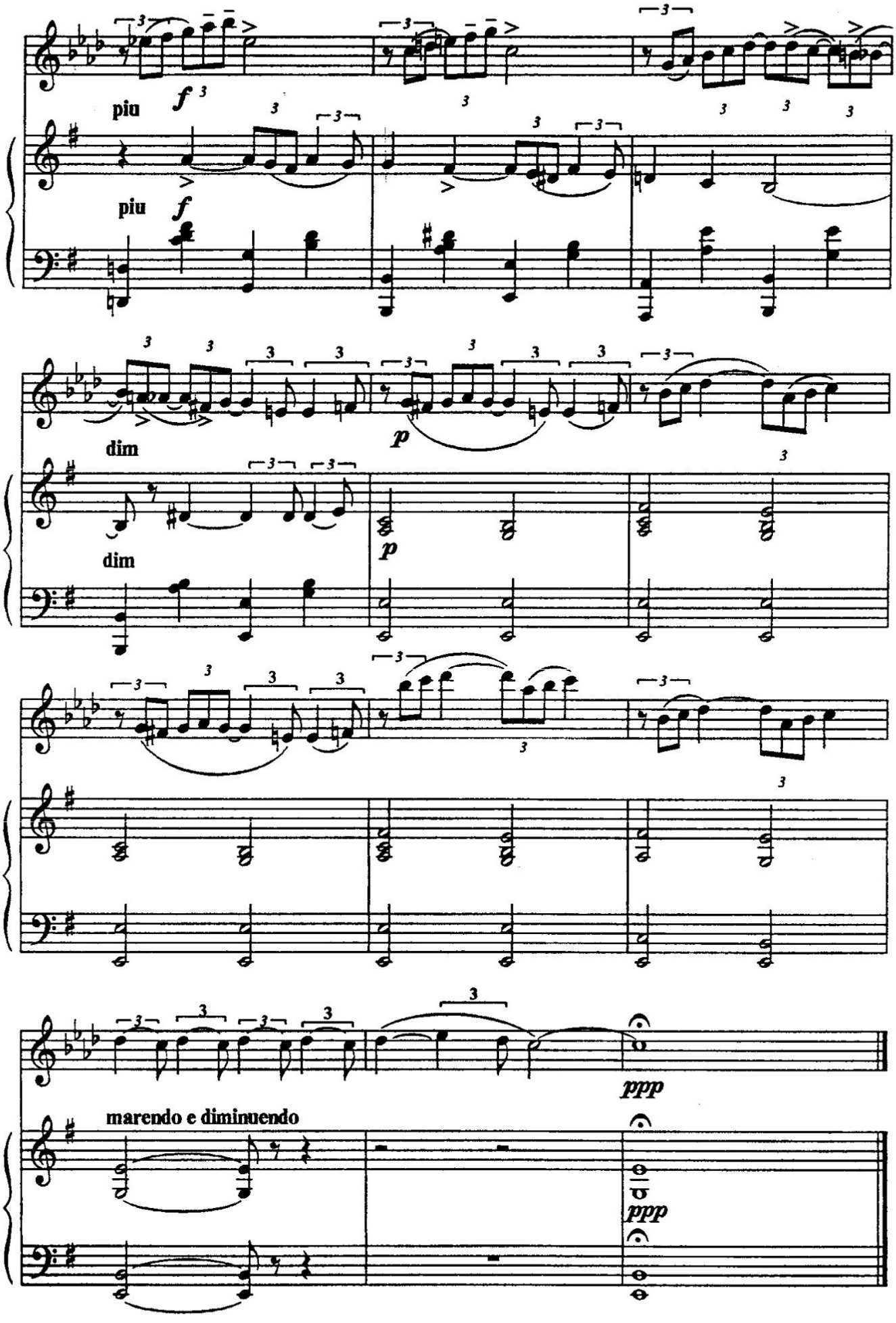
piu
f
piu
f
dim
p
dim
p
ppp
marendo e diminuendo
ppp

Vals

F.Şopen
Əsər 64.№2

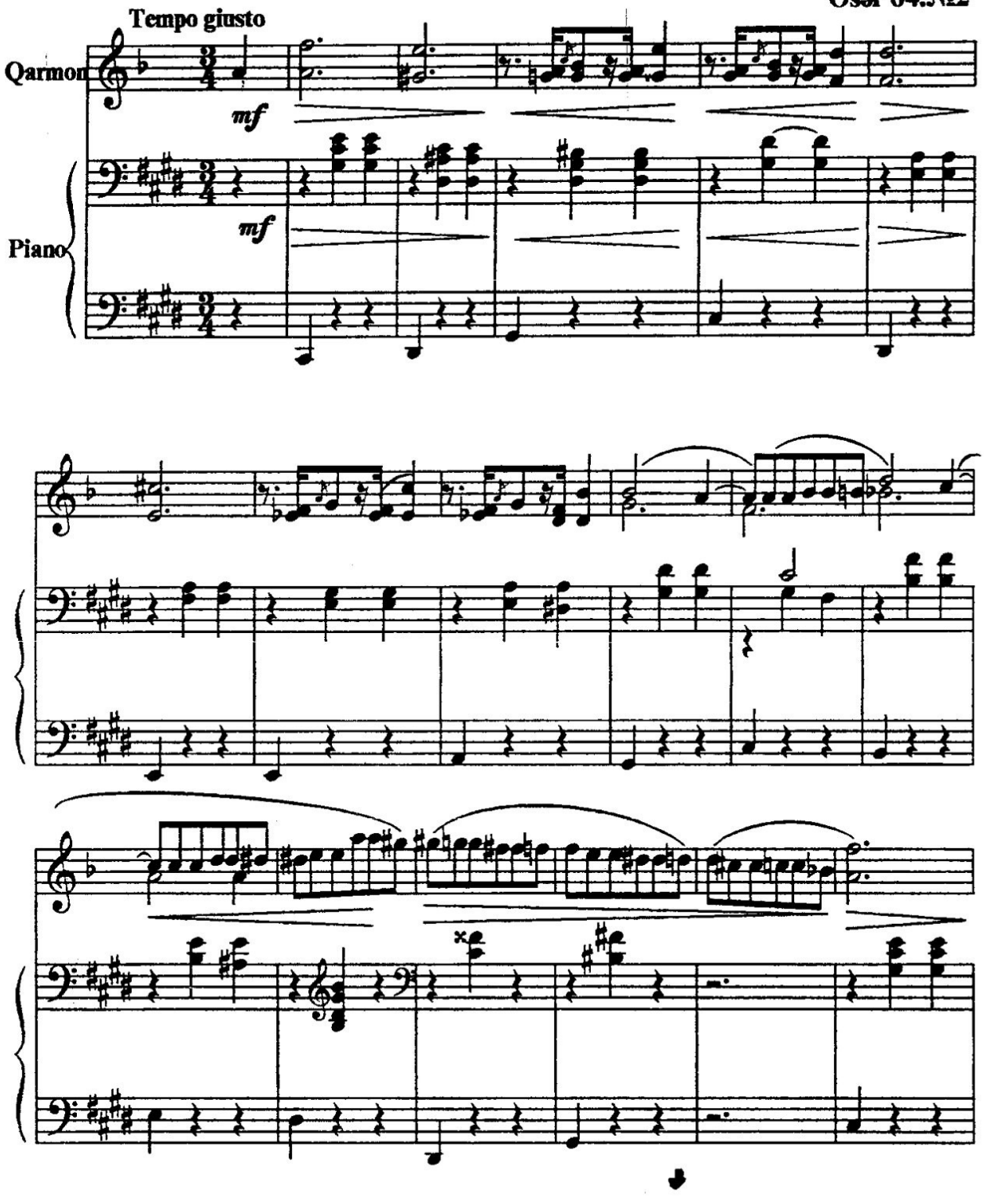

* Qarmonun diapozonunun məhdudluğuna görə əsərin akkomponimentlə ifası vacibdir.

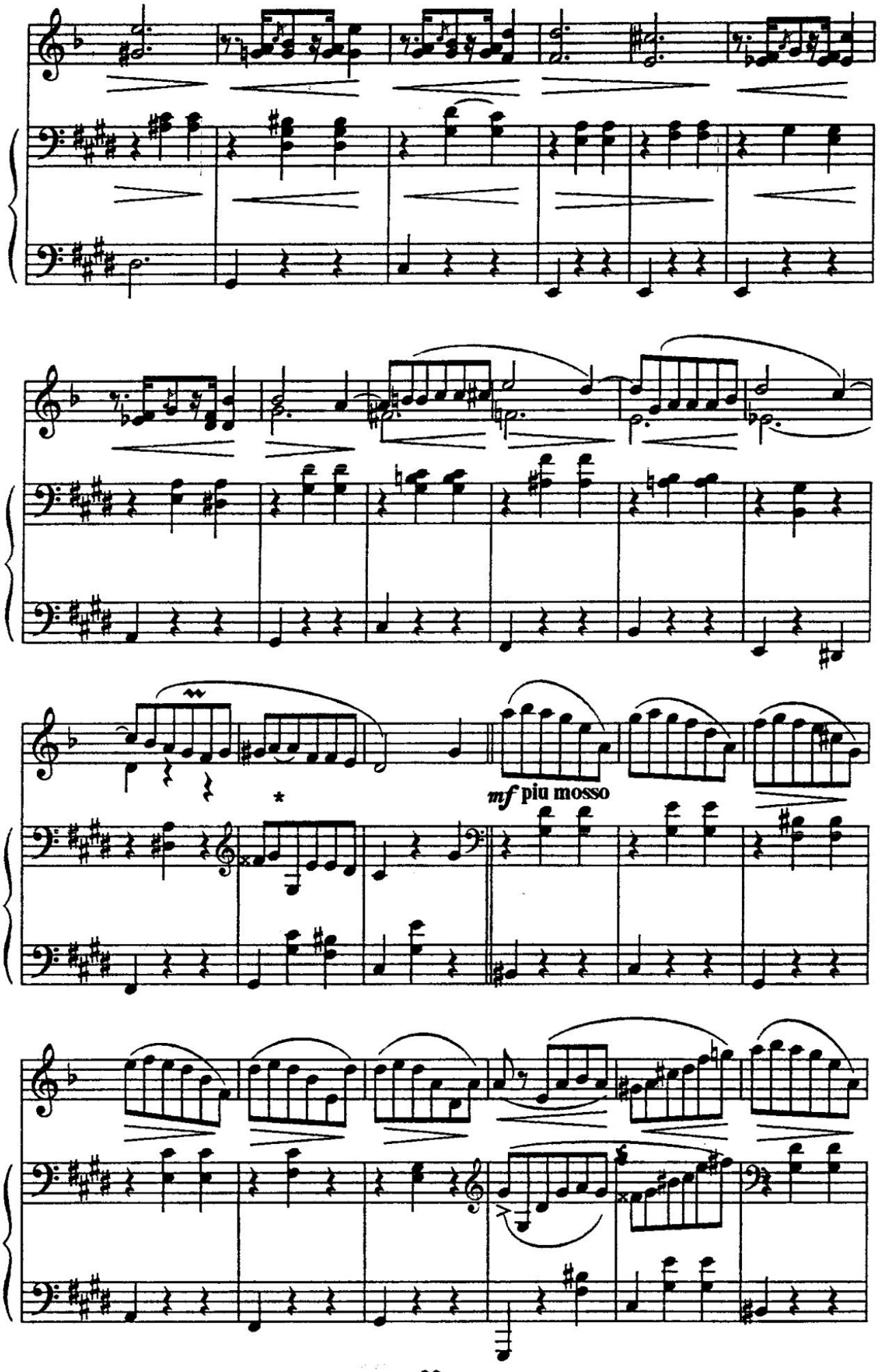
mf piu mosso

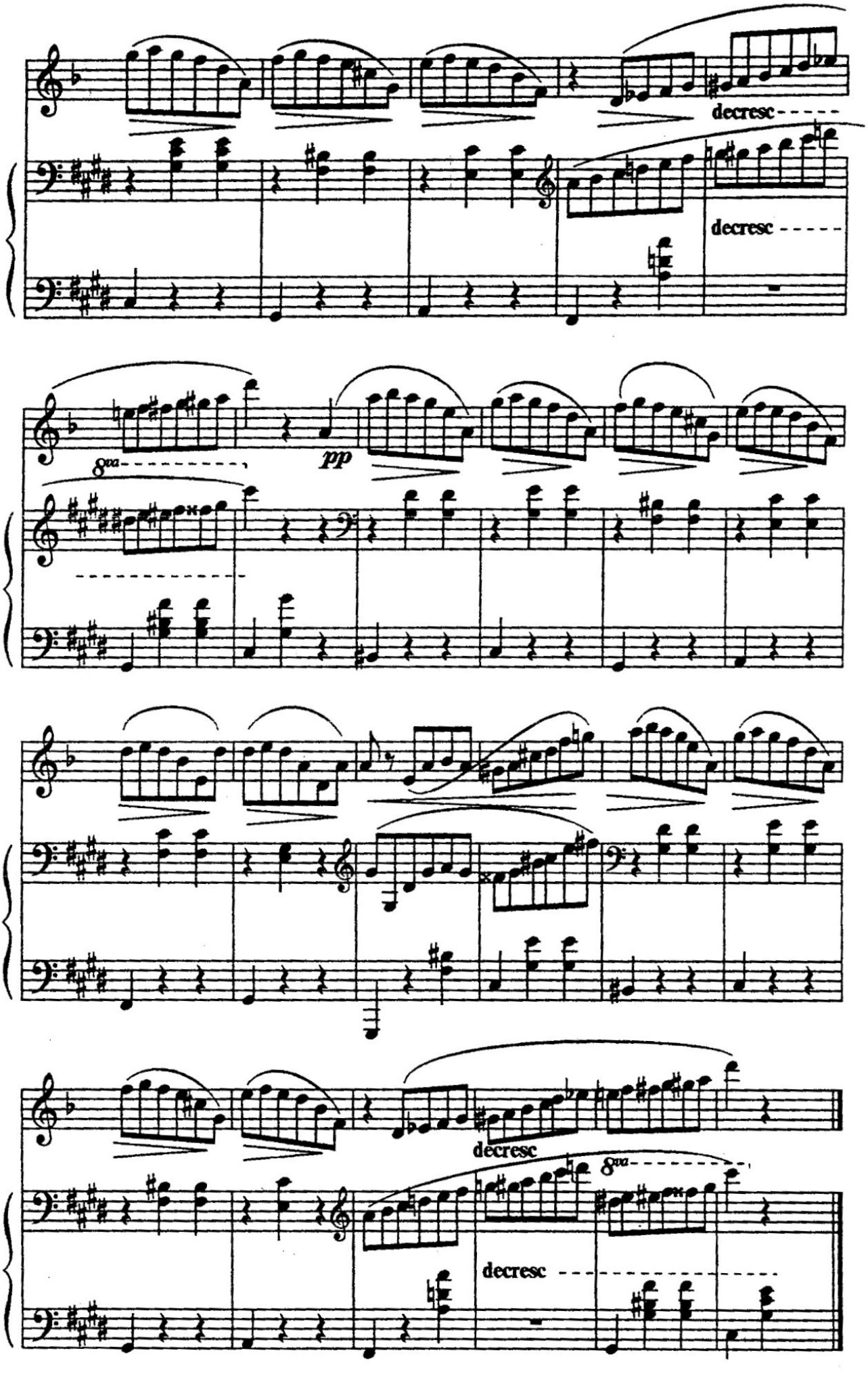
decresc
decresc
8va
pp
decresc
decresc
8va

Çardaş

V.Monti

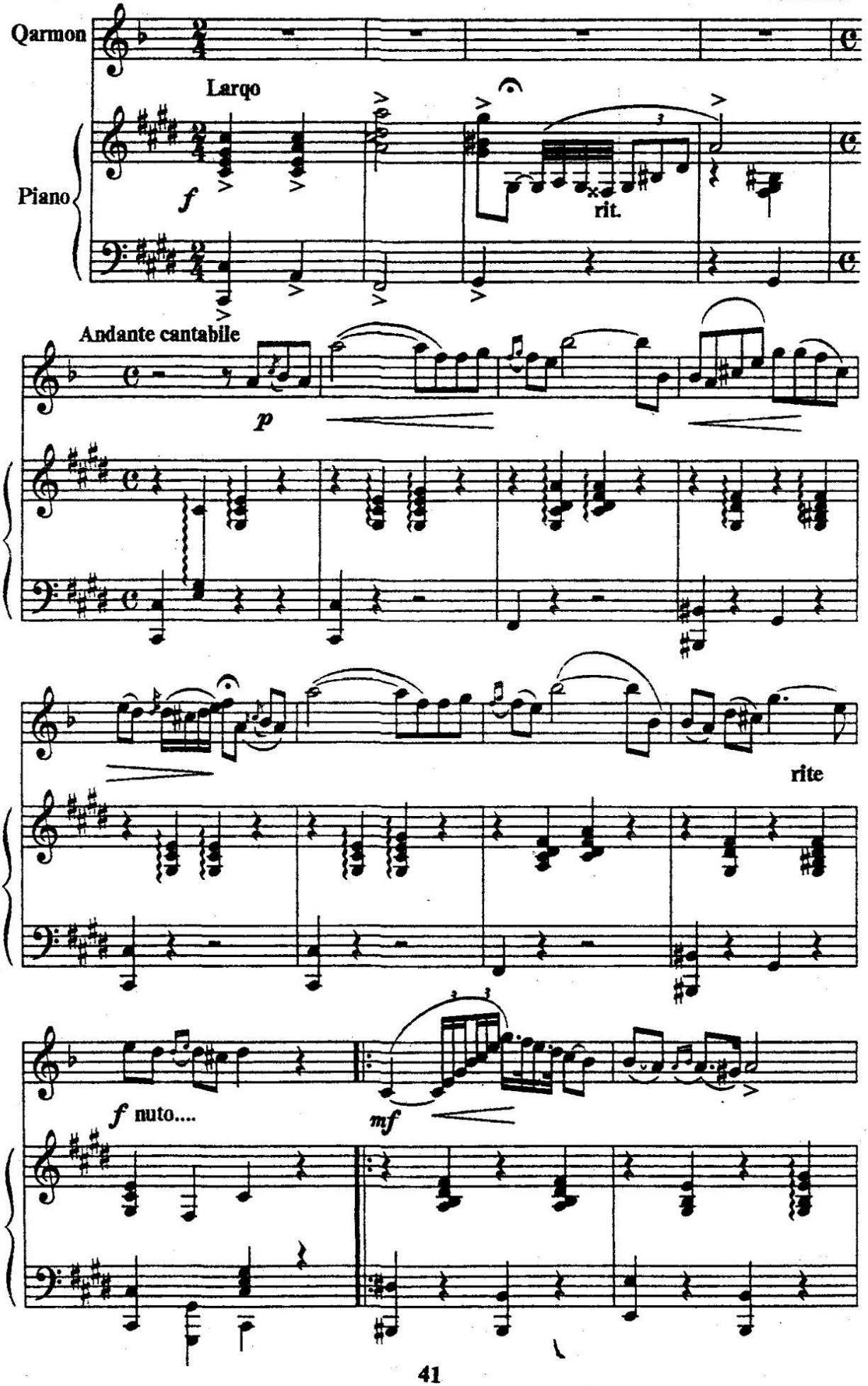

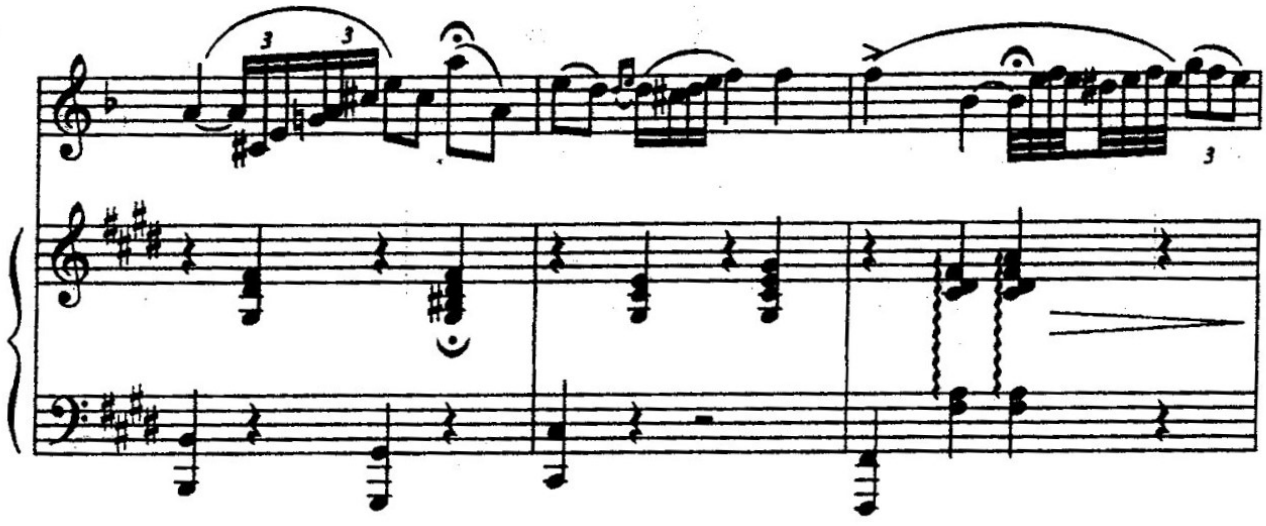

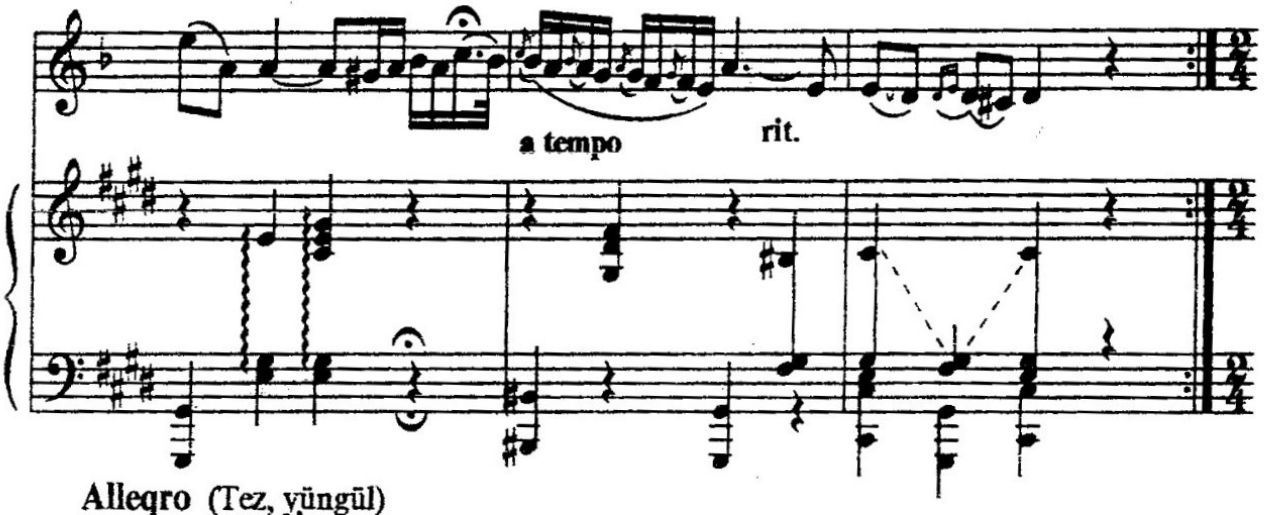

Alleqro (Tez, yüngül)

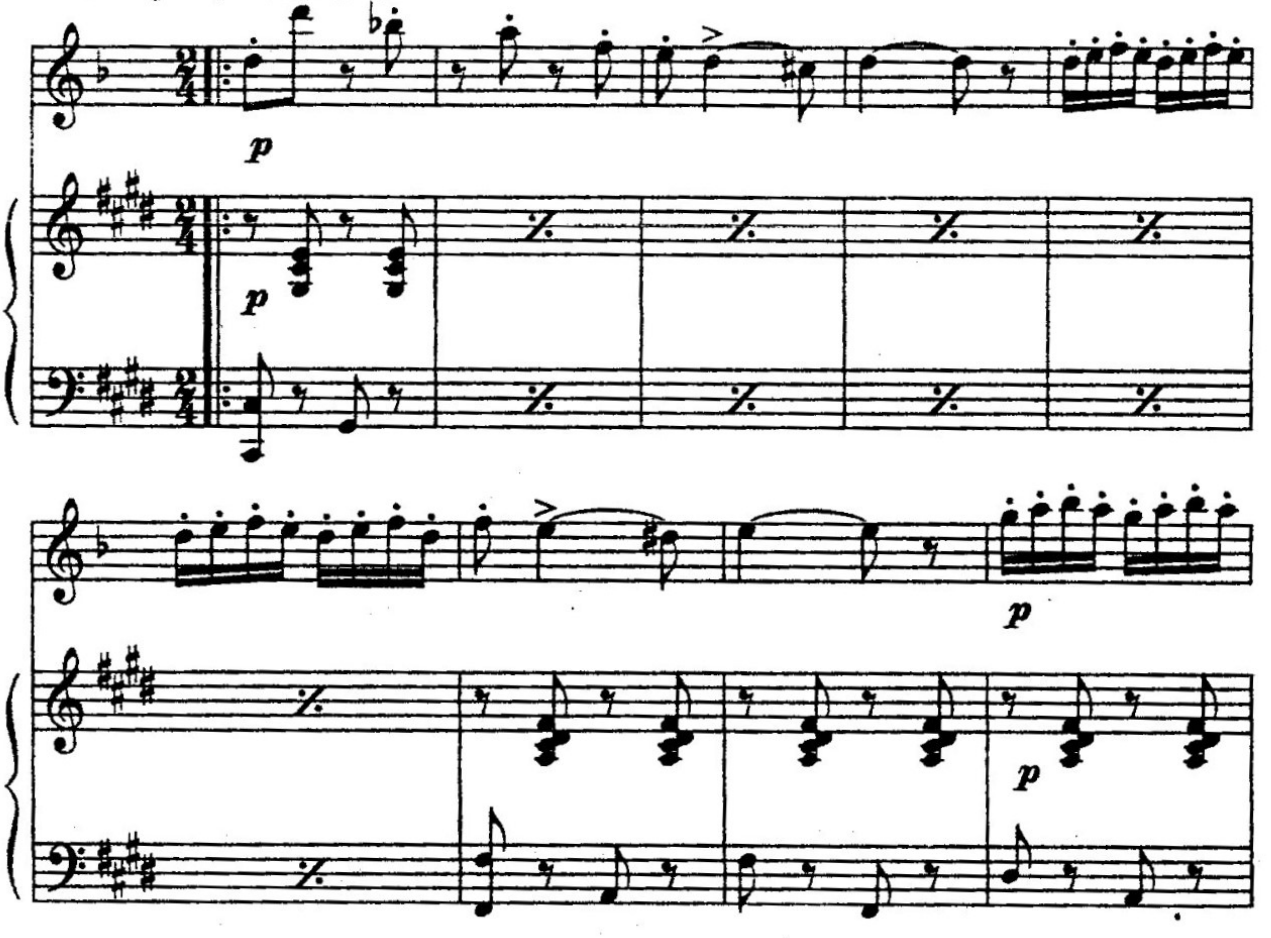

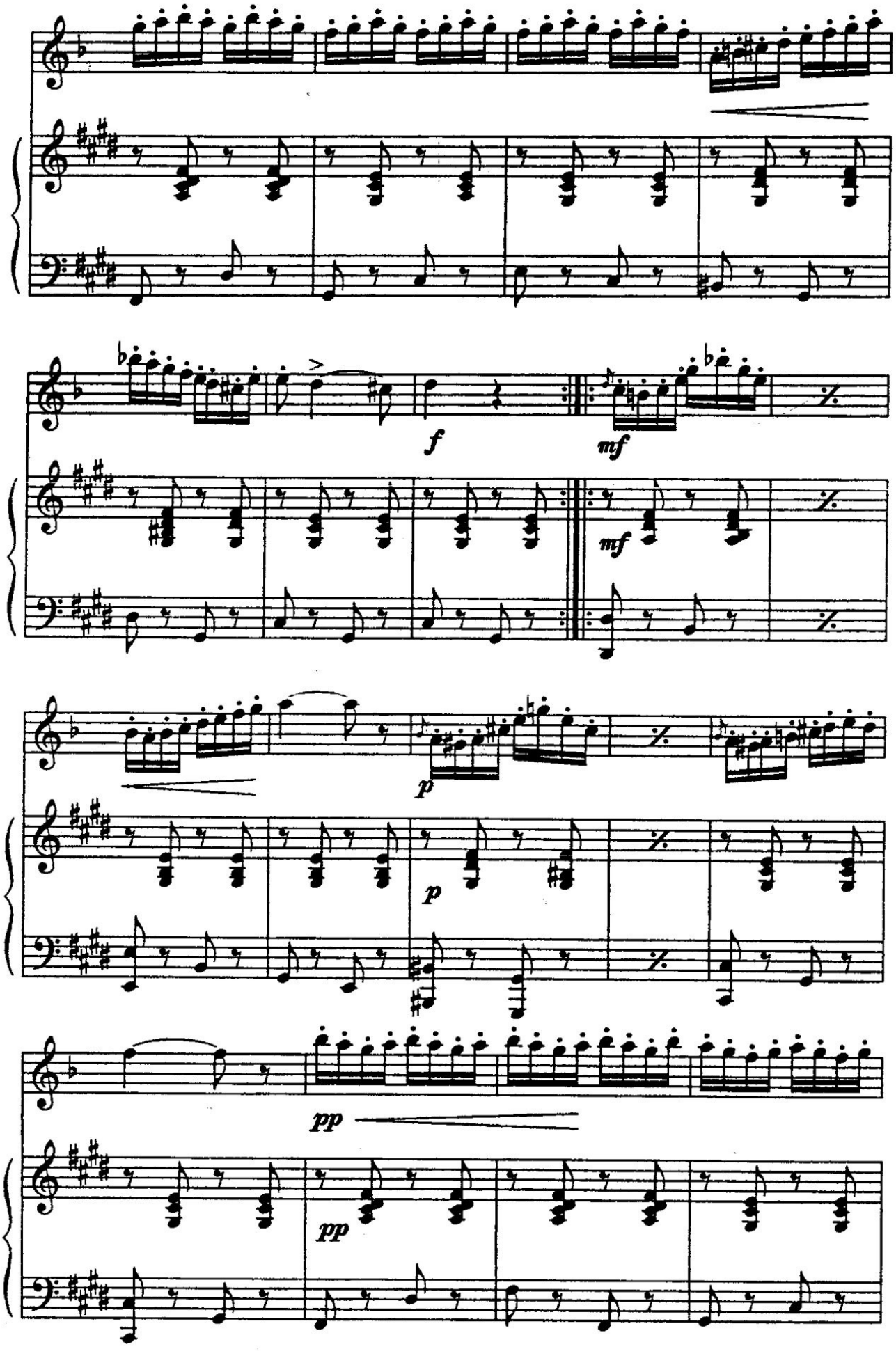
f
mf
mf
p
p
pp
pp

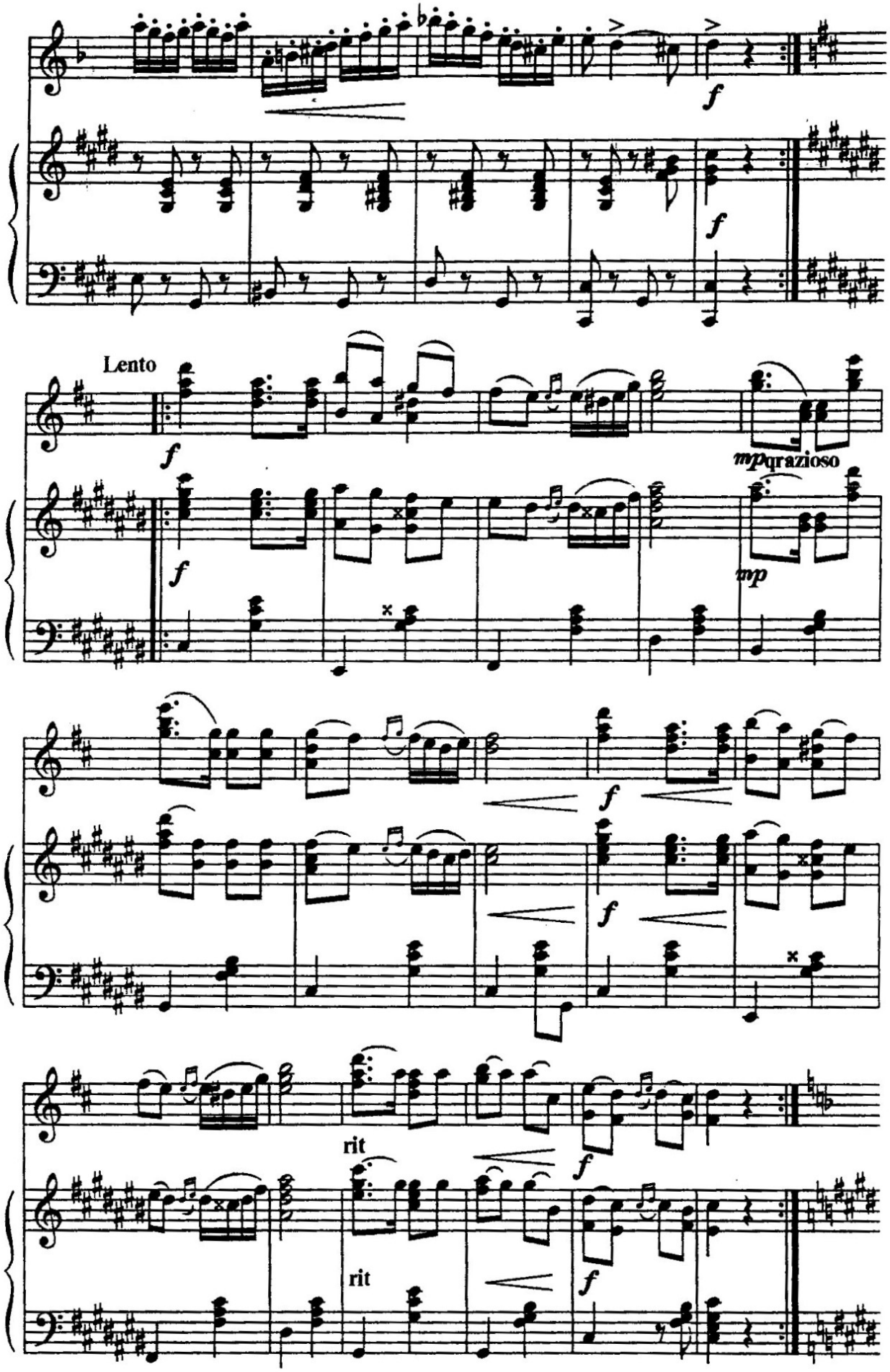
f
f
Lento
f
mp grazioso
f
mp
f
f
rit
f
rit
f

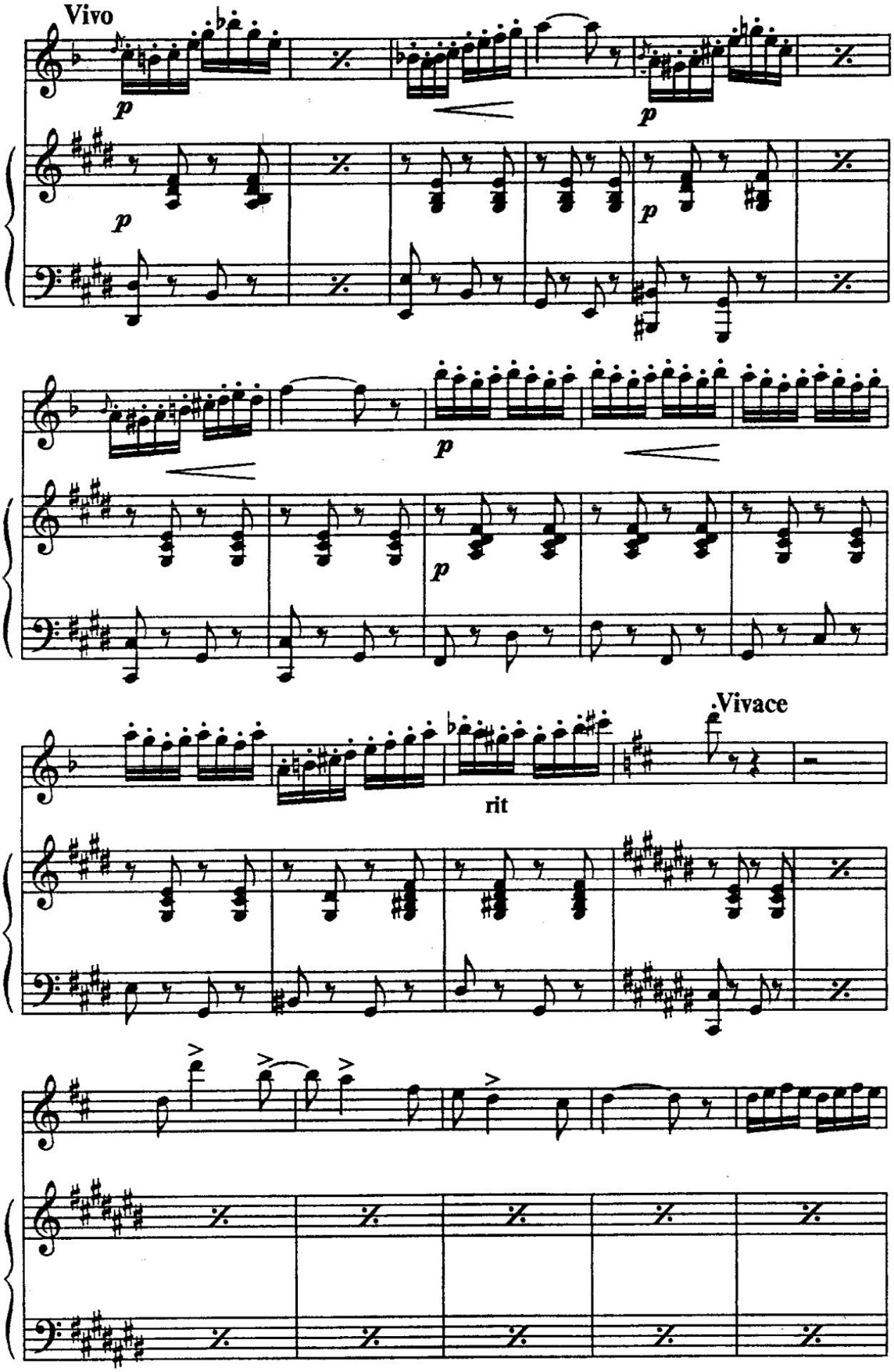
Vivo
p
p
p
p
p
Vivace
rit

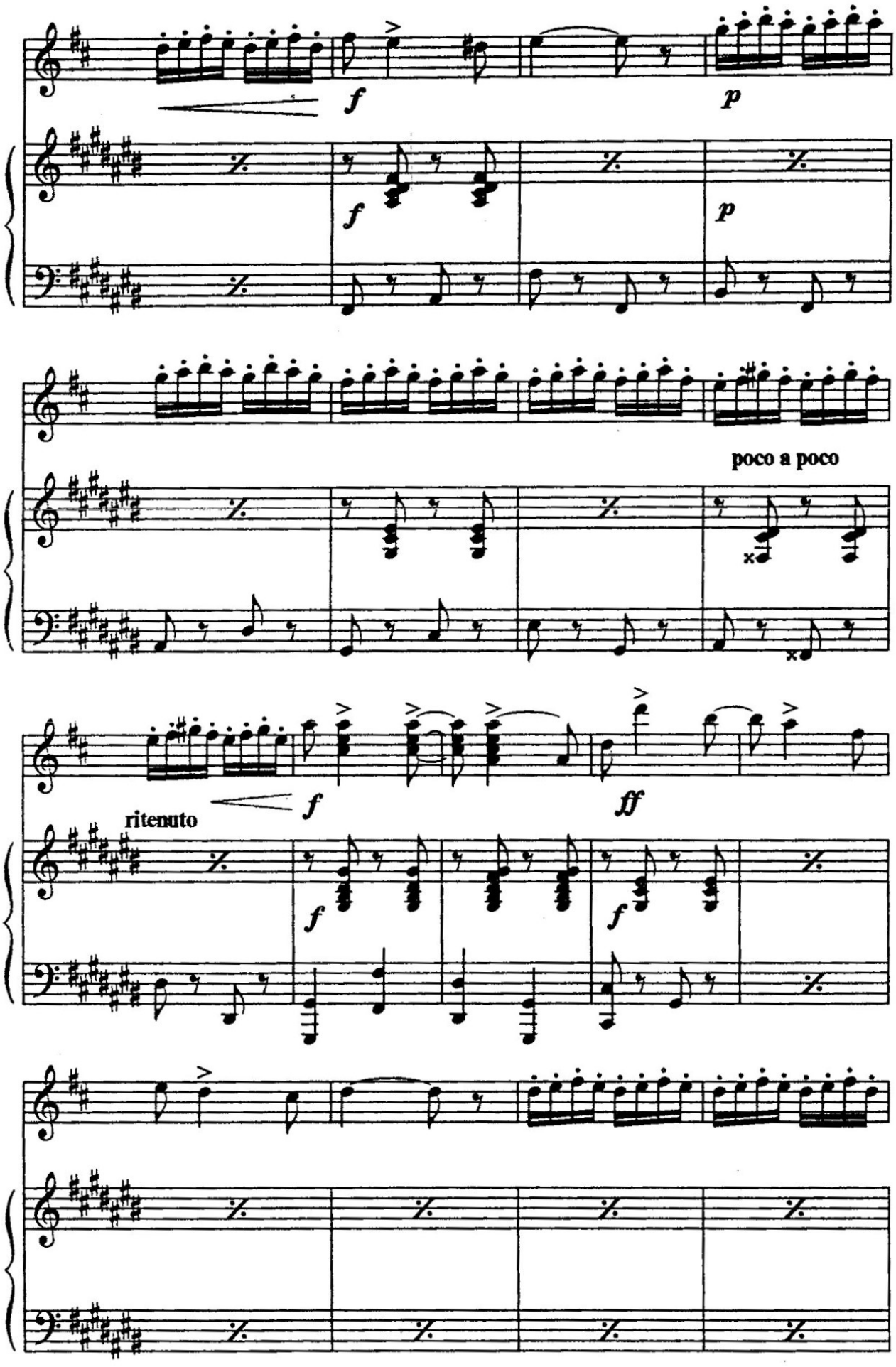
f
p
f
p
poco a poco
f
ff
ritenuto
f
f

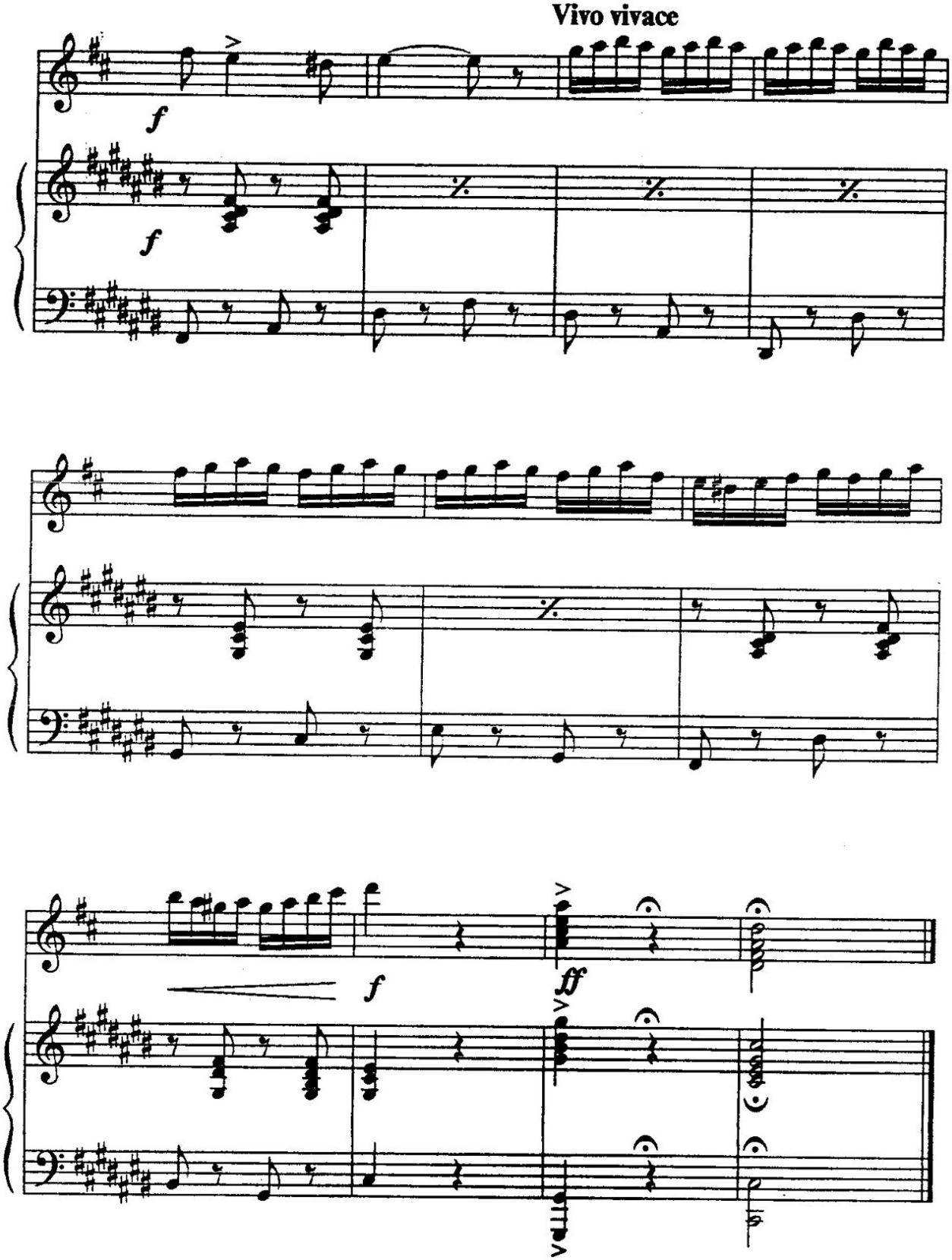
Vivo vivace
f
f
f
ff

MÜNDƏRİCAT

1. Redaktordan..... səh. 3
2. Ön söz ..... səh. 5
3. Vağzalı..... səh. 7
4.Tərəkəmə..... səh. 9
5. Şalaxo ..... səh. 12
6. Lalə ..... səh. 15
7. Matanı..... səh. 16
8. Qars. Qarmonçalan Abtalıb Sadıqovun ifasından not yazısı Ə.Bayramovundur ..... səh. 17
9. İlkin rəqsi. Musiqisi Abtalıb Sadıqov not yazısı Ə.Bayramovundur .. səh. 19
10. A.Məlikov «Məhəbbət əfsanəsi» baletindən «Möhminə Banu və Vəzir» ..... səh. 21
11. Q.Diniku «Mart yallısı» ..... səh. 28
12. P.Çaykovski «Payız mahnısı» ..... səh. 33
13. F.Şopen «Vals»..... səh. 38
14. V.Monti «Çardaş» ..... səh. 41

Əli Məhərrəm oğlu Bayramov

Qarmon üçün ən gözəl melodiyalar

Redaktor: Fuad Naib oğlu Əzimli
(sənətşunaslıq namizədi)

Rəyçilər: Azərbaycan Dövlət Musiqi Akademiyasının nəzdindəki Musiqi Litseyinin qarmon müəllimləri:
1. Hüseyn Həsənov
2. Abtalıb Sadıqov
3. Nemət Hüseynov

Məsləhətçi və rəyçi: Ceyhun Bəyzadə oğlu Qəmərlinski
(Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi
Mədəniyyət Təhsili üzrə Respublika
Elmi Metodiki Mərkəzin
Qarmon ixtisası üzrə metodist-müəllimi

Yığılmağa verilmiş 26.07.2006
Çapa imzalanmış 16.08.2006
Ofset kağızı: əla növ.
Formatı 60x84$^{1}/_{8}$. Ç.v. 6,5
Sayı 100

"**R.N.NOVRUZ-94** nəşriyyatı
"**R.N.NOVRUZ-94** mətbəəsi
Bakı ş., Tbilisi pr. 57.

Əli Məhərrəm oğlu Bayramov 1942-ci ildə, Bakı şəhərində ziyalı ailəsində anadan olmuşdur.

1966-ci ildə Moskvanın Qiyabi Xalq Universitetinin Harmoniya fakultəsini, 1977-ci ildə Bakı Xalq Konservatoriyasının bəstəkarlıq fakultəsini bitirmişdir.

Ömrünün yarısından çoxunu Bakı şəhərinin uşaq musiqi məktəblərində müəllimliyə həsr etmişdir.

2004-cü ildə işıq üzü görən "Qarmon məktəbi" dərsliyinin və 2006-cı ildə nəşr edilən iki məcmüənin müəllifidir (1."Qarmon üçün texniki məşğələlər"; 2. "Qarmon üçün ən gözəl melodiyalar").

Hal-hazırda, Bakı şəhəri Rəşid Behdüdov adına 2 və 24 saylı uşaq Musiqi məktəblərində akkordeon və qarmon ixtisası üzrə müəllim vəzifəsində işləyir.